

SHABBOS HAGADOL 2020/5780

RABBI EFREM GOLDBERG

THE DERASHA IS SPONSORED BY THE FREEDMAN & COHAN FAMILIES IN
MEMORY OF RABBI SIMCHA FREEDMAN Z" L & HELEN COHAN A" H.

ALWAYS SEEING THE
- GLASS AS -

HALF
FULL

**Lessons on Optimism from
the Cup of Eliyahu**

- I. Introduction
 - a. So many reasons to be pessimistic, so much sadness and suffering.
 - b. How can we be optimistic or draw strength?

- II. Kos Eliyahu
 - a. One of the most popular parts of the seder night.
 - b. The cup of Eliyahu is not mentioned in the Mishna, Gemara, Rambam or Shulchan Aruch.
 - c. Where did it come from, when did it start and why? What can we learn from it?

- III. Halachik Reasons
 - a. Reason #1 - Kos Pagum
 - i. First mentioned by Rav Zelikman of Binga.
 - ii. Mentioned next 200 years later by Rav Chaim Benbinisti
 - iii. Mordechai – can't drink leftover wine
 1. See Shulchan Aruch
 - iv. The next reference we have is R' Moshe Chagiz.
 1. In this generation we see it spread among Ashkenazim
 - i. Chok Yaakov (Ray of Worms) 480
 - ii. Be'er Heitev 480
 - iii. Chavas Yair
 - iv. Ray Yaakov Emden
 2. We also see it among sefardim in Rav Chaim Palagi
 - b. Reason #2 - Cup of Eliyahu and resolving the 5th cup
 - i. Mishna pesachim says that we provide four cups even for poor person
 - ii. Debate among Geonim if 4 or 5 cups.
 - iii. Why 4?
 1. Yerushalmi that gives reasons.
 2. Da'as Zekeinim (Bo 12:8) about leshonos of geulah
 - iv. Which version do we follow?
 1. Rambam, Tur 481, Rosh, Rif, Rabbeinu Chananel – 5 cups
 2. Rashbam, Tos - 4cups.
 3. Shulchan Aruch doesn't mention the practice of 5th cup
 4. Rama 481, Levush (hilchos pesachim levush hahod) mention 5th cup
 - v. The Gra says the Kos Eliyahu is that mysterious 5th cup.
 1. Why did this minhag just develop among Ashkenazim?
 2. Why didn't this custom develop earlier?
 3. How does this custom resolve the dilemma?

- IV. Hashkafik Reason
 - a. Eliyahu is the harbinger of Geulah
 - b. Why introduced now?
 - i. Prof. Yehuda Rosenthal - Gezeiras tach v'tat, Khmelnytsky Uprising
 - ii. Lubavitcher Rebbe - closer to the geulah the more we feel it
 - c. 2nd half of Seder emphasis on future geulah

- i. Rav Moshe Chagiz writes “There is no doubt that Eliyahu the Prophet will come into every Jewish house to see the fulfillment of one commandment which is really two: Pesach and milah,”

- V. Opposition to the custom
 - a. Halachik problem with Eliyahu coming to every Jewish home that night
 - i. Eruvin 43b that the laws of techumin apply above.
 - ii. See Taz, Chassam Sofer 6:98, Alshich

- VI. Other customs about the Cup of Eliyahu
 - a. Chassam Sofer made cup of Eliyahu the tallest on the table
 - b. Rabbi Yechezkel Landau “escort” Eliyahu down the steps
 - c. Belzer Rebbe had a special chair for Eliyahu like a bris.
 - d. What should you do with the cup of Eliyahu after the seder?

- VII. Eliyahu – Eternal Optimism
 - a. Eliyahu will help us resolve our doubt
 - i. Rema – joy of resolving doubt
 - ii. Slonimer Rebbe - Galus is histalkus ha'daas – geulah is getting our mind back. Our ability to concentrate, to think, to focus, to have confidence, to believe.
 - b. Learned optimism
 - i. See things in context - Rav Menachem Kasher Hagaddah versus his introduction to Shemos
 - ii. Emunah – Role of faith in resilience
 - iii. Helping others – turning outwards brings positivity
 - iv. Power of Positive Language – Rebbe
 - v. Learned Optimism

NEW:
All continents added.
You can now view all data or a single continent's page by clicking the region name.

World COVID-19 Stats [↗](#)

RECOVERED: 21%

israel

NAME	CONFIRMED	CHANGES TODAY	DECEASED	CHANGES TODAY	RECOVERED	SERIOUS
★ Israel	6,857	↑ 765 (12.55%)	36	↑ 10 (38.46%)	241	108

Quick Facts

updated: a few seconds ago
(NOTE: Not all countries update at the same time)

1,013,971
Total Confirmed Cases

52,774
Total Deceased

33,789
Total Serious

207,009
Total Recovered

USA COVID-19 Stats [↗](#)

RECOVERED: 4%

search data

NAME	CONFIRMED	CHANGES TODAY	DECEASED	CHANGES TODAY	RECOVERED	SERIOUS
TOTAL	240,395	↑ 25,392 (11.81%)	5,808	↑ 706 (13.83%)	9,187	4,808
★ New York	92,381	↑ 8,480 (10.10%)	2,373	↑ 154 (6.94%)	7,434	3,396
★ New Jersey	25,590	↑ 3,335 (14.98%)	537	↑ 182 (51.26%)	0	0
★ Michigan	10,791	↑ 1,457 (15.60%)	417	↑ 80 (23.73%)	0	0
★ California	10,018	↑ 211 (2.15%)	215	↑ 5 (2.38%)	1	597
★ Louisiana	9,150	↑ 2,726 (42.43%)	310	↑ 37 (13.55%)	0	490
★ Massachusetts	8,966	↑ 1,228 (15.86%)	154	↑ 32 (26.22%)	0	0
★ Florida	8,010	↑ 237 (3.04%)	128	↑ 27 (26.73%)	0	0
★ Illinois	7,695	↑ 715 (10.24%)	157	↑ 16 (11.34%)	2	0

THE BLOGS

Blimi Marcus

1.

FEATURED POST

Nurses are stepping in to say Shema with the patients

Scenes from my day as a nurse on the frontlines of COVID-19 in New York: Asked to lay tefillin on a patient; downloading the Vidui prayer; crying.

Today, I was asked to lay tefillin on a patient lying in the ICU, who was vented and sedated. I couldn't — for infection control reasons — but I did reassure the sleeping patient that he is in good hands and that his family sends their love. I said a quick prayer in my gear before stepping out and carefully disrobing.

Today, I downloaded Vidui, the Jewish deathbed prayer, because we have some patients who may reach that point, and they reach it rapidly and unexpectedly, and family is not allowed to be there, and nurses are stepping in to say Shema with the patients.

Today, I had a three-way conversation with a Hasidic 60-year old patient, her son, and their rabbi, to determine end-of-life decisions, as she neared intubation. She kept blinking away tears, but nodded at me to continue, saying, "This is important."

Today after work, I snuck into an ICU in a different institution to check on someone and assure the family that their loved one is okay, and they cried in relief.

And today, I comforted and cried with multiple community members, as they called me throughout the day, wailing, as loved ones died today, age 39, age 42, age 50. I prescribed Ativan for those who needed the numbness and guided them on how to attend funerals (N95 mask, gloves, and 20 feet away from others).

And then I drove home, passing shrieking ambulances on the highway bringing more patients for me to care for tomorrow.

That Discomfort You're Feeling Is Grief

by Scott Berinato

March 23, 2020

2.

**Harvard
Business
Review**

Some of the HBR edit staff met virtually the other day — a screen full of faces in a scene becoming more common everywhere. We talked about the content we're commissioning in this harrowing time of a [pandemic](#) and how we can help people. But we also talked about how we were feeling. One colleague mentioned that what she felt was grief. Heads nodded in all the panes.

If we can name it, perhaps we can manage it. We turned to David Kessler for ideas on how to do that. Kessler is the world's foremost expert on grief. He co-wrote with Elisabeth Kübler-Ross *On Grief and Grieving: Finding the Meaning of Grief through the Five Stages of Loss*. His new book adds another stage to the process, *Finding Meaning: The Sixth Stage of Grief*. Kessler also has worked for a decade in a three-hospital system in Los Angeles. He served on their biohazards team. His volunteer work includes being an LAPD Specialist Reserve for traumatic events as well as having served on the Red Cross's disaster services team. He is the founder of www.grief.com, which has over 5 million visits yearly from 167 countries.

Kessler shared his thoughts on why it's important to acknowledge the grief you may be feeling, how to manage it, and how he believes we will find meaning in it. The conversation is lightly edited for clarity.

HBR: People are feeling any number of things right now. Is it right to call some of what they're feeling grief?

Kessler: Yes, and we're feeling a number of different griefs. We feel the world has changed, and it has. We know this is temporary, but it doesn't feel that way, and we realize things will be different. Just as going to the airport is forever different from how it was before 9/11, things will change and this is the point at which they changed. The loss of normalcy; the fear of economic toll; the loss of connection. This is hitting us and we're grieving. Collectively. We are not used to this kind of collective grief in the air.

You said we're feeling more than one kind of grief?

Yes, we're also feeling anticipatory grief. Anticipatory grief is that feeling we get about what the future holds when we're uncertain. Usually it centers on death. We feel it when someone gets a dire diagnosis or when we have the normal thought that we'll lose a parent someday. Anticipatory grief is also more broadly imagined futures. There is a storm coming. There's something bad out there. With a virus, this kind of grief is so confusing for people. Our primitive mind knows something bad is happening, but you can't see it. This breaks our sense of safety. We're feeling that loss of safety. I don't think we've collectively lost our sense of general safety like this. Individually or as smaller groups, people have felt this. But all together, this is new. We are grieving on a micro and a macro level.

What can individuals do to manage all this grief?

Understanding the stages of grief is a start. But whenever I talk about the stages of grief, I have to remind people that the stages aren't linear and may not happen in this order. It's not a map but it provides some scaffolding for this unknown world. There's denial, which we say a lot of early on: *This virus won't affect us*. There's anger: *You're making me stay home and taking away my activities*. There's bargaining: *Okay, if I social distance for two weeks everything will be better, right?* There's sadness: *I don't know when this will end*. And finally there's acceptance. *This is happening; I have to figure out how to proceed*.

Acceptance, as you might imagine, is where the power lies. We find control in acceptance. *I can wash my hands. I can keep a safe distance. I can learn how to work virtually*.

When we're feeling grief there's that physical pain. And the racing mind. Are there techniques to deal with that to make it less intense?

Let's go back to anticipatory grief. Unhealthy anticipatory grief is really anxiety, and that's the feeling you're talking about. Our mind begins to show us images. My parents getting sick. We see the worst scenarios. That's our minds being protective. Our goal is not to ignore those images or to try to make them go away — your mind won't let you do that and it can be painful to try and force it. The goal is to **find balance in the things you're thinking**. If you feel the worst image taking shape, make yourself think of the best image. We all get a little sick and the world continues. Not everyone I love dies. Maybe no one does because we're all taking the right steps. Neither scenario should be ignored but neither should dominate either.

Anticipatory grief is the mind going to the future and imagining the worst. To calm yourself, you want to **come into the present**. This will be familiar advice to anyone who has meditated or practiced mindfulness but people are always surprised at how prosaic this can be. You can name five things in the room. There's a computer, a chair, a picture of the dog, an old rug, and a coffee mug. It's that simple. Breathe. Realize that in the present moment, nothing you've anticipated has happened. In this moment, you're okay. You have food. You are not sick. Use your senses and think about what they feel. The desk is hard. The blanket is soft. I can feel the breath coming into my nose. This really will work to dampen some of that pain.

You can also think about how to **let go of what you can't control**. What your neighbor is doing is out of your control. What is in your control is staying six feet away from them and washing your hands. Focus on that.

Finally, it's a good time to **stock up on compassion**. Everyone will have different levels of fear and grief and it manifests in different ways. A coworker got very snippy with me the other day and I thought, *That's not like this person; that's how they're dealing with this. I'm seeing their fear and anxiety*. So be patient. Think about who someone usually is and not who they seem to be in this moment.

One particularly troubling aspect of this pandemic is the open-endedness of it.

This is a temporary state. It helps to say it. I worked for 10 years in the hospital system. I've been trained for situations like this. I've also studied the 1918 flu pandemic. The precautions we're taking are the right ones. History tells us that. This is survivable. We will survive. This is a time to overprotect but not overreact.

And, I believe we will find meaning in it. I've been honored that Elisabeth Kübler-Ross's family has given me permission to add a sixth stage to grief: Meaning. I had talked to Elisabeth quite a bit about what came after acceptance. I did not want to stop at acceptance when I experienced some personal grief. I wanted meaning in those darkest hours. And I do believe we find light in those times. Even now people are realizing they can connect through technology. They are not as remote as they thought. They are realizing they can use their phones for long conversations. They're appreciating walks. I believe we will continue to find meaning now and when this is over.

What do you say to someone who's read all this and is still feeling overwhelmed with grief?

Keep trying. There is something powerful about naming this as grief. It helps us feel what's inside of us. So many have told me in the past week, "I'm telling my coworkers I'm having a hard time," or "I cried last night." When you name it, you feel it and it moves through you. Emotions need motion. It's important we acknowledge what we go through. One unfortunate byproduct of the self-help movement is we're the first generation to have feelings about our feelings. We tell ourselves things like, *I feel sad, but I shouldn't feel that; other people have it worse*. We can — we should — stop at the first feeling. *I feel sad. Let me go for five minutes to feel sad*. Your work is to feel your sadness and fear and anger whether or not someone else is feeling something. Fighting it doesn't help because your body is producing the feeling. If we allow the feelings to happen, they'll happen in an orderly way, and it empowers us. Then we're not victims.

In an orderly way?

Yes. Sometimes we try not to feel what we're feeling because we have this image of a "gang of feelings." If I feel sad and let that in, it'll never go away. The gang of bad feelings will overrun me. The truth is a feeling that moves through us. We feel it and it goes and then we go to the next feeling. There's no gang out to get us. It's absurd to think we shouldn't feel grief right now. Let yourself feel the grief and keep going.

3. Ma'adanei Shmuel
R. Shmuel Burschtzin

מדברי הרב מאורי אור הג"ל משמע שמוציא הכוס של אליהו הוא בתחלת מציגת הכוסות הראשונים של ארבע כוסות אך במדינתנו אין נוהגין למזוג הכוס של אליהו אלא בשעת מציגת כוס הרביעי קודם אמירת שפוך חמתך וכ"כ במסכת ש"ע קילוש"ע וגם כתב שכ"מ מדברי הח"י והרש"י מדהפתיקו מנהג זה בכוס"י ח"ס דשם מ"ירי בכוס הרביעי ע"כ. וגם שאר דבריו של הרב מאורי אור הג"ל ז"ע כי באמת יש סודות נסתרים לכל מנהגי ישראל ובפרט באמירת השיר של חד גדיא אשר לפי המבואר בספרים הקדושים יש בו סודות נוראים ורמזים מהוקים מרוב ונופת לופים :

[ד] וקורין אותו כוס של אליהו. ד"ז היא מדברי הח"י סוסי"ט. וע' בס' ח"ח החדש סיתע"צ סוף אות ו' בגם ספר מאורי אור שכתב דענין המנהג של מציגת כוס של אליהו הוא נמשך משום דרך חירות שהבעה"כ אינו סורח למזוג לבני ביתו שגם הם מסוכים בשלחן וכדי שלא לטרוח הניחו תחלה כוס גדול למזוג תמנו (לשאר הכוסות) ובשאלת חיבוקות (פל מה שמוציא את הכוס הגדול הג"ל) אמרו (להם) שהוא לאליהו הנביא וע"כ הוסיפו (עוד) כדברים האלה להכביר עול המלעיגים וכן (מה שאמרי') בלשון לעז את השיר של חד גדיא הגם שהמחבר ידע כוונתו והרבה פירושים יש וכו' עכ"ד

4. Pesachim 13a

אמרו לו

THEY SAID TO HIM: כָּבֵר מוּבְטָח לְהֵן לְיִשְׂרָאֵל - ISRAEL HAS ALREADY BEEN ASSURED, i.e. there is an ancient tradition, אֵין לֹא בְעַרְבֵי שְׁבֻתוֹת וְלֹא - THAT ELIJAH WILL NOT ARRIVE בְּעַרְבֵי יָמִים טוֹבִים - ON THE EVE OF THE SABBATH [Friday] OR THE EVE OF YOM TOV, מִפְּנֵי הַטּוֹרַח - BECAUSE OF THE DIFFICULTIES this would impose on people who would have to interrupt their preparations for the Sabbath or Yom Tov to greet Elijah.^[15]

5. Maharaz Binga
R' Zelikman (15th c.)

כלומר טורח היה להתעסק עמו ולא מצ' להכין לצורך יו"ט ושבת. והנה ראיתי יש בני אדם בליל הפסח שמוזגין כוס מיוחד ומעמידין על השולחן ואומרים שזה הכוס לאליהו הנביא, ולא ידעתי מאין זה הטעם.

(קפנ) נח יהיה

הכוס פגום ואם יאחר איזה דבר נושתייתו יזהר וולהריק אותו הנשאר אל הקנקן ונוזג ונונו ואחר כך יחזור ויוולא הכוס לזען שלא יהיה הכוס פגום ויעשה בן נכל ד' הכוסות נכל פעם נשיוזגם ויש סווכין על החוס' לנדה מה שמוסיפין לזוזג בו נכל פעם דרשות ונהרי"ל ז"ל ויראה שזה הנונה שראיתי לקנת אשכנז להניח בשלחן כוס אחד ריקן חוץ וון הכוסות הגריכים לזוסונים בשלחן להריק כל הנשאר ווכוסות הנוסונין שם וקורין אותו כוס של אליהו הנביא זכור לטוב והנחני הנונה הזה וכן אני נוהג ונושירי הכוסות הללו הניתנין בתוך הכוס הזה אני שותה בתוך הסעודה :

6. Pesach Me'uvin
R' Chaim Benbenisti (17th c)

: קפנ צירושלמי משמע דמהני ליה תיקון לטם פגום בתוספת יין או במים וכן נוהגין בארץ אשכנז אבל בארץ ארפת נוהגין שכל כוס ששהו ממנו מחזיקין אותו בפגום אם לא יערה הכל לחוץ כל מה שבטם וימוזג יין אחר לקדש עליו וכן צבתי"ז (1) :

7. Mordechai (Berachos 183)
1250-1298

ה' (ט) יאם החזיר יין של

כוס פגום לקנח, היין שבקנחן (כז) פשר, משום (כח) דקמא קמא בטיל: ו (כט) סיכולין לתקן כוס פגום על ידי שיוסיפו מעט יין, ואפלו על ידי שיוסיפו עליו (ל) מים (לא) מתקן: ז (לב) שבשעת (י) [ני] הדחק מברכין על כוס פגום:

שאלתני

אודיעך קושט אמרי אחת על מה סמכו בקצת ק"ק מאשכנז ואטליא שני קודם חג הפסח מכינים את השולחן שעושין בו הסדר לא זו"ל אף זו כי חס בליל פסח בהחלת הסדר מכינים כוס אחר וממלאים אותו יין ואומרים זה הכוס הוא לאלהינו הנביא ואחר גמר הסדר מתקנין המטה שהסנו לנעל היות ומניחין הכוס מלא יין ואומרים עליו לשם אליהו * שבעיניך נראה בדבר ור אלל ישראל מפני שאין לו שורש ועיניך * ומחן דבר שמה דאלהינו הכז בליל פסח ואינו אלא כניחוש נשים והבליהם * עד כהן תמנית שאלתך בחסרון ידיעהך *
אשר לזאת אען ואומר לך הוי זהיר בדבריך ואל תלעיג במנהגן של ישראל דבעין תורה הוא לכל הפחות אמנם אם נחקר נמצא שהוא תורה ממש * הנה מנהג הראשין שמכינים השולחן ג"י קודם פסח ודאי הוא זכר לקרבן פסח שהיו מנקהוין אותו ג"י קודם פסח * כמ"ש בהלכות הפסח כי פסח דורות היה נובקר ועומר ביד * ועל הכנסת הכוס לאלהינו זכרו לטוב יש לו שורש למטה וענין עץ עבות למעלה דהנה ודאי שמעת עד כה טעם הכנסת הכוס לאלהינו בשעת המילה וכינוי השם שהוא אליהו מלאך הנרית כי הוא זה הנה שכרו אחר והפה שאסיר לדבר על ישראל שהפרו את הנרית הוא הפה-שמאשר ומעיר על ישראל ונעשה עצמו סניגור בהיות עד הרוחה שישראל מקיימין את הנרית * ח"כ הבא זכינו לקיים מנהגן של ישראל בליל פסח להכין לו כסא דמהמנותא ומטה ושולחן ערוך שבו ישראל מקיימים את הפסח שאחד מחוקותיו ואשפטיו הישרים הוא ית' אשר צוה עליו וכל ערל לא יאכל בו להניא את שמחו אחיו ממחמת מילה * ולדעת רבי יהושע אפי' מילת עבדיו מעבכתו מלאכול בפסח ממחי רבתי' או מלתה אותו או יאכל בו וכלילה הראשונה שנתקיימה מצוה זו מאכילת הפסח הוצרכו לקיים מצוה זו מילה חסל' כמ"ש ואע"כ עליו מתבוסם בדמיון שדרו' ל זה דם מיל' אדם פסח אס ודאי להניד שנתן של ישראל ולהו' ל' לפני הקב"ה שהם קיימו מה שקבלו במצות פסח החלויה במילה חין כאן ספק כי בא יבא ברכה אליהו ז"ל בכל דתי ישראל לראות קיום המצוה אחת שהיא פסח ומילה שהם מקיימים ועלה לנו השמיעה להלוי בעד כלל ופרט ישראל למהר ולהחיש גאולהם ופריון נפשם בגאולה אחרונה דהוי דגא' בתראה דגואל את קרי' שיהיה ב' י' אמן וזה פשוט וק"ל * ואם ימצאו טעמים אלו בס' ה' אלהים הוא היודע כי לא ראייתם עד הנה וזכיתו מחלקם בחיים ועל שמש יקרא *

אחר החיפוש ראיתי לה"ה בעל כנה"ג בס' פסח מעובים אשר לו שהניא בס' קפ"ב * שראה מנהג בקצת אשכנזים להניח בשולחן כוס א' ריקן חוץ מן הכוסות הצריכים למסובין בשולחן כדי להריק בו כל שירי כוסות המסובים * ושקורין לכוס זה כוס של אליהו ז"ל ושהיה לו לבחור מנהג זה וזהו בו ומאותן השירים היה נוהג לשחות בתוך הסעודה המנהג שהוא היה נוהג עליו חין להשיב כי מנהג יפה הוא * אמנם מנהג אותן האשכנזים שניגל כוס ריקן ושירי כוסותיהן שסופכין לתוכו ליחסו לאלהיו ז"ל כ"ל פשוט ששינות הוא בידם וחושבני להם מחטאה כי זה הוא זלוז כבוד למכתב מאיליו * והמנהג הנכון שראיתי הוא עיקר האויל ושרבעה נסו דהוי ליליא ארבעה גאולת קרינן להו וארבעה גאולת כינהו ראוי ונכון להכין כוס זה בשם אליהו כי הוא המבשר את הגאולה אחרונה * ולתכלית מ' ש' ה' בעל כנה"ג ז"ל נוהג חני בשנים אך לא ליחס על כוס הריקס מלא שירים שמו של אליהו ז"ל

10. Chok Yaakov
 R' Yaakov ben Yosef Richer
 1670-1736

ש : [ו] וזכות . וזכר"ה סי' שס"ה כחז וז"ל ובספר המנהג מלאהו מנהג בנחה תקוחות שהין נועלין החדרים שיטנים שם כליל פהח כי בניסן נגאלו ובניסן עמידין ליגאל דכהי' ליל שמורים לילה המשומר חססה ימי כרהשית ואס יבא אליהו ימנה פהח פתוח ונגא לקראתו ההרה והנו תאמינים בזה נאזית סמך לדבר בירושלמי דכהזכות פ' הנושה ויש בלחונה וזכר גדול עכ"ל ואין נוהגין כן להניח פתח פתוח כי שכיח היוקא דגנבים. ונוהגין באלו מדינות לחזונ כוס אחד יוהר מההסובין וקורין אותו כוס של אליהו הנביא :

11. Be'er Heitev
 R' Yehudah Ashkenazi
 1730-1770

יאמר אמץ גבורותיך וכו' ולא יאמר בסיים ואמרתם זבח פסח, מט"מ, מ"א. והח"י כתב: ואין נוהגין פן רק אומרים הכל בשני לילות שוין. נוהגין באלו המדינות למזג כוס א' יותר מהמסבין וקורין אותו כוס של אליהו הנביא:

12. Mo'eid L'Chol Chai
 R' Chaim Palagi
 1788-1868

ל דע דבתנהג כוס של אליהו אינן סוים בני כפרד עה בני אשכנז והוא דנאשכנז נהחחל' הכדר ממלאי' תחילה כוס לאליהו הנביא ואחר הסדר מנימין אותו אלל המטה טיטן בה הבע"הז אף בני ספרד המנהג הוא תסירי הכוסות וסוחים ממנו בחוף הסעודה כמ"ס בס' פסח מעונין אות קפ"ב וכבר עמד נוהג בס' ברכת אליהו ק"ק דג"ה ע"ב ועיין סס סנחן טעם נכון למנהגים אלו טיש באשכנז ועיין בקו' 411

13. Mishna (Arvei Pesachim)

Mishnafi לא יאכל אדם עד ^[2] On the eve of Pesachs^[1] close to the time of Minchah, ^[4] עד ^[3] a person may not eat until it becomes dark. ^[6] – **And even the poorest man in Israel may not eat until he reclines.** ^[7] **And they must not give him less than four cups of wine;** ^[8] **and this is so even if he is supported from the charity platter.**

ונשאל ה' (סרב ש) האיי' אשכחנ למנא סעדיה דאמי ומי שרדיצה לשחות כום ה' ולומר עליו החלל הגדול מניח יהלוק ואומרו לאחרינו והאמר לו אחיכי לאכול ולשתות אלא מיס לצמא כך נהגנו מימי אבותינו והם הכי' אשכחנ כהלכות גדולות יי' ועכשו אתו תלמידים לקמן יי' ואמרו כי על כל כום וכום צריך ברכה לאחריו כמו שצריך לפנינו יי' ואמר יהלוק אתה הלל וחומטין האל המלך המתולל בתשכחות ונסבין כום ה' ואומרו עליו הלל הגדול עד סופיה דמוזמורא וחומטין כנשמח כל חי ברוך הכוחר בשירה זמורה חי העולמיים ושוחה. וחו מתוין לשחות יין אחי כום ה' ואומר סהכא יי' אומר רב סעדיה ובעל ההלכות לשחות אחר כום חמישי, ולא קבלנו מהם.

והשיב דבר פיו) מר רב סעדיה כך ומנהג שלכמשי) ופת הוא אבל אנו לא נהגנו בכום חמישי כל עיקר ואיכא רבנן דלא נטלין כום חמישי מסה שראו בסדרו מר רב סעדיה ולא מסנה א) וכתלמוד לא מפרש מאן דניחא ליה תשקל כום ואומר עליו הלל הגדול מאי מברך בחייה. ומחויא מלתא דמסתברא לפר סעדיה דכיון שלא אמרו חכמים לברך שתי ברכות השיר אלא רב יהודה סבר יהלוק וכל עמא דבר כותיה ר' יוחנן אמר נשמח כל חי ולא עמא דבר כותיה ואמר לה חדא ניהו אחר זה ואחר זה ולא עוד אלא דהוה יי' ע' מנהג דלכוון זסבר דברכה אחרת לשיר אינה צריכה וחני תלמידים דקא חוו לכתובי אחר הלל הראשון וזה אחר הלל הגדול דמר רב סעדיה ודילכו עיפא מדילתון דלא אמרו שתי ברכות.

על ענין ג) משתא כום ה' לא אשכחנ כנמרא דאמיר, ודאי מיכל קאמרינן אין מפטירין אחר טצה ג) וכיון דבריכתא ברכת המון לית לן לטיכל מדעם אבל משתא מנהגא ירושה בנימ מאבות ז' מן יוסי קסאי דלא שתינו מידעם בתר ברכת השיר ונקיטו כולחו רבנן ממנהגות דברינו ה' דכל דבעי למשתי בין שני לשלישי שתי י' ולא חוי לנא מאן דמכריך על הנפן אלא בתר כולחו כסי דכיון דחר מושב ניהו וליכא נמלך לסיקם בברכה לסוף כלן סניא ולא דמיא לברכה ראשונה.

[קיה] ת' ר' חמישי ג) אומר עליו הלל הגדול דברי רבי טרפון.

ואם ג) רוצה לשחות כום אחד אחר ד' ואם ד) רצה לשחות כום אחר כוסות, חזר ואיתו כום חמישי והאומר עליו הלל הגדול וחזר וחזר כיום כיהלוק, שכך שנו חזיל (ק'יה). תניא חמישי אומר עליו הלל הגדול דברי ר' טרפון, ויש אומרים ה' רועי לא אחסר, מהיכא הוא הלל הגדול, רב יהודה אומר מהודו להי עד על נהרות בבל, וכך אנו נוהגין כרב יהודה, ואף על פי שחלוקין חכמים אחרים ר' יוחנן דאמר משיר הכילות ועד על נהרות בבל, אעפ"כ מנהג שתי ישיבות עושין כרב יהודה. ריש מתיבתא ו'.

ואף רב שר שלום גאון ז' כך אמר. בין הכוסות האלו אם רצה לשחות ישתח, בין שלישי לרביעי לא ישתח. אבל בין ראשון לשני ובין שני לשלישי מותר, וארבעה כוסות חובה, דתנן מוגו לו כום ראשון ומוגו לו כום שני ומוגו לו כום שלישי מברך על מוגו והרביעי גומר עליו את ההלל, ואמרינן עלה אמר ליה רבינא לרבנא עוקבא ז' שבעת מינה ברכת המון מעונה כום, אמר ליה ארבעה כסי תקינו רבנן כנגד חירות, כי היכי דנמתי מצוה בכל חד וחד, מכאן למנוגו שארבעה כוסות חובה, חמישי רשות, אם רוצה שותה ואומר עליו הלל הגדול ואם לאו פטור, וצריך לומר אחר הודו לאל השמים כי לעולם חסרו, יהלוק וכיו חותם. וכך שדר רב כהן צדק גאון ז"ל.

15. Yerushalmi Pesachim

מניין

לארבעה כוסות רבי יוחנן בשם ר' ר' בנייה כנגד ארבע גאולות לכן אמר לבני ישראל אני ה' והוצאתי אתכם וגו' ולקחתי אתכם לי לעם וגומר והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי רבי יהושע בן לוי אמר כנגד ארבעה כוסות של פרעה וכוס פרעה בידי ואשחט אותם אל כוס פרעה ואתן את הכוס על כף פרעה ונתת כוס פרעה בידו וגו'. רבי לוי אמר כנגד ארבעה מלכיות ורבנן אמרי כנגד ד' כוסות של פורענות שהקב"ה עתיד להשקות את אומות העולם כי כה אמר ה' אלהי ישראל אלי קח את כוס היין החימה וגו' כוס זהב ככל ביד ה' כי כוס ביד ה' ימטר ער רשעים פחים אש ונפירת ורוח זלעפות כנת כוסם מהו מנת כוסם רבי אבין אמר

16. Da'as Zekeinim
Shemos 12:18

ד' כוסות כנגד ד' גאולות והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי (לעיל וו 1). וכוס חמישי דהיינו למאן דזרין למשמיה (ראה פסחים ק"ח). הוא כנגד והוצאתי (לעיל ע"ט) שגם הוא גאולה. כדאמרי אינשי מאן דמריה שחרריה ומסר כל דידיה צדיה אי לא איחיה לצי דריה מאי אהני ליה, פירוש עבד ששחררו רצו ומסר לו גביעו צידו אם לא הביאו לבית דירתו מה מועיל לו כל הטובה, הכא נמי אם לא הביא הקב"ה אותן לארץ ישראל מה היה מועיל להם היציאה של מזרים. דבר אחר ארבעה כוסות כנגד ארבעה ישועות, ה' מנת חלקי וכוסי (מהל"ט טו ה), כוסי רייה (שם כג ה), כוס ישועות אשא (שם קטו יג), ישועה לא נאמר אלא ישועות, אחד לימות המשיח ואחד לעולם הבא (ראה ירושלמי פסחים פ"י ה"א). דבר אחר כנגד ארבעה כוסות שאמר שר המשקים ליוסף (בראשית מ יא-יג). דבר אחר כנגד ארבעה כוסות התרעלה שעמיד הקב"ה להשקות לעכו"ם, שנאמר קח את כוס היין החמה (ירמיה כה טו), ונאמר כי כוס צד ה' (מהל"ט עה ט), וכן כוס זהב צד ה' דכתיב גבי צבל (ירמיה נא ז), ונאמר (מהל"ט יא ז) ורוח זלעפות מנת כוסם (ירושלמי ע"ט):

17. Shemos (6)

Egypt enslaves and I have remembered My covenant. ⁶ Therefore, say to the Children of Israel: 'I am HASHEM, and I shall (take you out) from under the burdens of Egypt. (I shall rescue you) from their service; (I shall redeem you) with an outstretched arm and with great judgments. (I shall take you) to Me for a people and I shall be a God to you; and you shall know that I am HASHEM your God, Who takes you out from under the burdens of Egypt. ⁸ I shall bring you to the land about which I raised My hand to give it to Abraham, Isaac, and Jacob; and I shall give it to you as a heritage — I am HASHEM.'

לכן אמר לבני ישראל אני יהוה (והוצאתי) אתכם מתחת סבלת מצרים (והצלתי) אתכם מעבדתם (וגאלתי) אתכם בנרוע נטויה ובשפטים גדלים (ולקחתי) אתכם לי לעם והייתי לכם לאלהים וידעתם כי אני יהוה אל-היכם המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים (והבאתי) אתכם אל-הארץ אשר נשאתי את-ידי לתת אתה לאברהם ליצחק וליעקב ונתתי אתה לכם מורשה אני יהוה: וידבר משה בן אל-בני ישראל ולא שמעו אל-משה מקצור רוח ומעבדה קשה:

18. Rambam (Hilchos Chametz U'Matza (8:10)

10. Afterwards, he washes his hands and recites the grace after meals over a third cup [of wine] and drinks it.

Afterwards, he pours out a fourth cup and completes the Hallel over it, reciting upon it the blessing of song--i.e., "May all Your works praise You, God..." - recites the blessing, *borey pri hagefen*, [and drinks the wine]. Afterwards, he does not taste anything, with the exception of water, throughout the entire night.

It is permissible to mix a fifth cup and recite upon it "the great Hallel" - i.e., from "Give thanks to God, for He is good" until "By the rivers of Babylon." This cup is not an obligation like the other cups.

One may complete the Hallel wherever one desires, even though it is not the place where one ate.

י ואחר־כֵּן נוטל ג' וְיָדוּ וּמְבַרֵךְ בְּרֶכֶת הַמְזוֹן עַל כּוֹס שְׁלִישִׁי וְשׁוֹתְהוּ. וְאַחֲרֵי־כֵן מוֹיֵג כּוֹס רְבִיעִי וְגוֹמֵר עָלָיו אֶת הַהֲלֵל,

וְאוֹמֵר עָלָיו בְּרֶכֶת הַשִּׁיר, וְהִיא "יְהַלְלוּךָ ה' כָּל מַעֲשֵׂיךָ וְכוּ", וּמְבַרֵךְ "בּוֹרֵא פְרֵי הַגֶּפֶן".

וְאֵינוֹ טוֹעֵם אַחֲרֵי־כֵן כָּלוּם כָּל הַלַּיְלָה, חוּץ מִן הַמַּיִם.

וְיֵשׁ לוֹ לְמִזְג כּוֹס חֲמִישִׁי וְלוֹמֵר עָלָיו הַלֵּל הַגָּדוֹל, מִ"הוֹדוּ לַה' כִּי טוֹב" עַד "עַל גְּהֵרוֹת בְּכָל".

וְכֹס זֶה אֵינוֹ חוֹבָה כְּמוֹ אַרְבָּעָה כּוֹסוֹת.

וְיֵשׁ לוֹ לְגַמֵּר אֶת הַהֲלֵל בְּכָל מְקוֹם שְׂרִיפָה, אַךְ-עַל-פִּי שְׂאִינוֹ מְקוֹם סְעוּדָה.

21. Tos.

עליו הלל הגדול. רביעי גרסי' ולא גרסינן חמישי ולה"ר יוסף טוב עולם שכתב בסדרו* קימעה לשחות מים יכנס אם חולה הוא או איסטניס ואי בעי משתיא חמרא משום חונם לומר בחמישי הלל הגדול ישתנס תימה כיון שאוסר לשחות איך תיקנו כוס חמישי הא ארבע כוכות תיקנו ולא חמישי וכן מה שאוסר לשחות אפי' מים הא לא מבטלי טעם מזה דאפילו אחר הפסח לא אסר לקמן רק מיני מיכלא אבל מיני מישתיא אפילו יין לא מלינן לאסור והא דאמר בין שלישי לרביעי לא ישתה מפרש בירושלמי שלא ישתכר ושלא יוכל לומר הלל וכן פסק רבי' שמואל לקמן* דכל שתיה מותרת ואפי' לפי המפרשים בין שלישי לרביעי לא ישתה שלא יבטל טעם מזה מ"מ במים לא מיירי אלא בין דומיא בין ראשון לשני ישתה דמיירי בין כי היכי דניגרריה לליביה כדאמרי' לעיל. [דף קא.] ומיהו רוב עמא דבר לשחות וגם רב אלפס התיר מים ולא אסר רה יו:

19. Tur (oc 481)

1270-1340

וכן סידר רב כהן

צדק ורבינו משה וכן כתב רב עמרם שחוזר ואומר עליו יהללוך יראה מדעתם מי שירצה לעשותו (ד) [א] חותם ביהללוך אחר ההלל ואומר על החמישי הלל הגדול ונשמת וחותם ביהללוך. וכיון דאיכא פלוגתא דרבוותא טוב למעט בכרכות ומי שרוצה לעשותו לא יחתום אחר ההלל ויאמר עליו הלל הגדול ונשמת ויחתום בו וכן כתב הרי"ף גיאת (ח"ב ע"ב קב).

רשב"ם

יהללוך. (*נשמח כל חי) וגומרין בו בל"י מלך מהולל בתשבות וזו היא ברכת השיר דמתניתין כלומר ברכת השבת: ור' יוחנן אמר נשמח כל חי. אף נשמח דהיינו ברכת השיר דמתני' דחילו יהללוך אנו אומרים בכל יום שזומרים בו את ההלל ומאי שנא ליל פסח דנקטו אס לא להוסיף עוד? ברכה אחרת והיינו דאמר הלכה כרבי יוחנן בתרוייהו וקבעוהו לאחר הלל הגדול שצריך לאומרו כדלקמן דהשתא איכא ברכה בכל חדא וחדא והכי הו"ל מילתא שפיר כך נראה בעיני: ה"ג ת"ר רביעי גומר עליו את ההלל ואומר עליו הלל הגדול:

20. Rashbam

R' Shmuel b. Meir

1085-1158

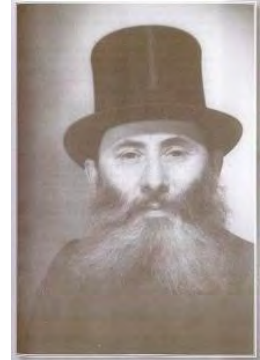
תפא שלא לשחות אחר ארבע פוסות, ובו ב' סעיפים:

א אחר ארבע פוסות (א) אינו רשאי לשחות יין אלא מים:

22. Shulchan Aruch

1488-1575

1895-1983

ותמיהה על מרן הבי"ח אחרי שהטור הביא דעת הרא"ש שנהגו העולם לעשותו רשות ושכן שיטת כל הגאונים לפי גרסתם בגמ' "חמישי" ואפילו לשיטתו שרה"ג סובר כרשב"ם, למה לא הביא בשלחן ערוך כדרכו בכל מקום בכה"ג לכתוב: ויש אומרים שכוס חמישי רשות, וי"א שמצוה מן המובחר כמו שנתבאר מכל הראשונים הנ"ל. ותפס להלכה רק כהרשב"ם, ומשום זה נשכח לגמרי כל הענין של כוס חמישי, וקצת שנתגלה לנו תשובת רה"ג במילואה ומפורש בה שהוא גורס ג"כ כוס חמישי, וסובר כשיטת כל הגאונים שהוא רשות וגם דעת הטור ברה"ג אפשר לפרש כן, א"כ יש לפסוק שכוס חמישי הוא רשות, ולי"א מצוה מן המובחר.

ולתרוץ קצת הפליאה על מרן הבי"ח שהשמיט בשו"ע שיטת כל הגאונים והראשונים שמקורם בגמ' מפורשת והביא להלכה דעה יחידית, נגד דעת הרי"ף, הרמב"ם והרא"ש שבכ"מ פוסק כהתייהו, וכן הרמ"א מביא רק השיטה שהתירו לאסטניס, ונו"כ השו"ע לא עמדו על זה.

נראה לי על פי מה שיש לבאר דברי הרשב"ם שכתוב: ה"ג כוס רביעי כו', אם זהו התיקון שלו או שהיתה לפניו גירסא כזאת בכת"י שלפניו, וכידוע ישנן שתי מיני גרסאות הכלולות בהמלה: ה"ג, ולכאורה מכל המבואר לעיל וכן מדברי הרא"ש שפי' דברי הרשב"ם שגורס כוס ד' משום שלטי גירסת הספרים משמע שכוס ה' הוי חובה, וכנראה מטעם זה מחק המלה חמישי.

וידוע מ"ש רבינו תם בהקדמה לספר הישר וז"ל: כי גם ר' שלמה זקני זצ"ל אם הגיה הגירסא, בפירושו הגיה אך בספרו לא הגיה, כי אם שותי מימיו הגיהו על פירושו אשר לא מלאו לבו לעשות כן בחייו כו' ועתה אודיע בשנים ושלשה מקומות שהגיה רבינו שלמה בפירושו, שאי אפשר לעמוד בו, כי אם בגרסאות הראשונות, ואם ח"ו נשכש הספרים ונגייהם לא ידענו עוד אמתת הדברים, ושרא לי' מאריה לרבינו שמואל אחי כי על אחת שהגיה רבינו שלמה הגיה הוא עשרים, ולא עוד אלא שמחק הספרים, וידעתי גם אני כי מגודל לבבו ועומק פלפולו עשה זאת, וראייתו במקומות בספרים ישינים ואינו ראה כי גם בספרים ישנים כו' חסרו מאשר לפניו וקודמו קדומים ישנים מיושנים לא יעודים, ולא כר"ח שהם גורסים אשר יעידום נאמנים כו' ע"כ, והנה בנידון שלפנינו כנראה שהרשב"ם מתק גירסת הר"ח והגאונים על יסוד שהיה לו קושיות על הגירסא שלפניו וכמ"ש הרא"ש, ועל יסוד דבריו כתבו כן גם בתוס', ולפמ"ש ר"ת בנידון כזה העיקר כג"ר ר"ח והראשונים וא"א למחוק גירסא מפני קושיות.

אמנם מצאתי בראבי"ה פסחים סי' תקכ"ה כותב: וגירסת רוב הספרים רביעי, והנה הראבי"ה היה סמוך ממש לדורו של הרשב"ם, וכיון שהוא כ' שגי' רוב הספרים רביעי ע"כ שבגמ' פסחים במקורות עתיקים שלפני זמנו של הרשב"ם כבר היתה הגי' רביעי, כי דוחק לומר שבזמנו של הרשב"ם תיקנו רוב הספרים ומחקו חמישי וכתבו רביעי, ולפי' לא הרשב"ם בעצמו הוא שתיקן גירסא זו אלא סמך גם על המקור שלפניו, ואין זאת דעה יחידית אלא שכן סברו עוד קדמונים, כן יש סמך מכתב"ד אכספורד שהבאתי לעיל שמקורו ממצרים ויש מיחסים אותו לתקופתו של הרשב"ם, ובו נמצאת הגירסא רביעי, ומכתי"י מינכן א' אין ראייה משום שנכתב באירופא אחרי זמנו של רשב"ם ויכול להיות שהיה לפניו כת"י שהוגה עפ"י הרשב"ם.

עוד י"ל שיטת הבי"ח שפסק כהרשב"ם שאין לעשות כוס חמישי, משום שלדעת הרשב"ם להגירסא כוס חמישי, חובה הוא לר"ט כמ"ש הרא"ש בביאור שיטתו, ולקמן אביא שכן מבואר בהפרדס לרש"י וכ"ה בעל המאור על הרי"ף, ולפי' ר"ט חולק על רבנו שסוברים רק ד' כוסות חובה ואין הלכה כר"ט, ומה"ט פסק הבי"ח שלא לעשות כוס חמישי, שזה עולה לשתי הגרסאות, והגם שלשיטת הגאונים כוס חמישי רשות סובר הבית יוסף במקום רשות, שב ואל תעשה עדיף, שהרי לדעת הרשב"ם ושר"ט חולק א"כ אין לעשות כדעת יחיד.

עוד יש לומר עפ"מ שכתב הראב"ד בתמים דעים סי' ל': הני דאסרי למשתי חמרא בתר ד' כוסות לאו מעיקר הלכה אלא ממנהג, ואפשר דבזמן הזה שאנו עושים ב' ימים נהג המנהג בעבור העניים שספקו להם ד' כוסות מן התמחוי לב' לילות וכדי שלא ישתו אותו יין שנתנו להם לב' לילות, כלילה אחת, [הנהיגים שלא לשתות יין אחר ד' כוסות] ע"כ, הוספה זו היא בס' המנוחה פ"ח מחו"מ ה"י ומסיים על זה: ואנו כבר מצאנו עיקר למנהג כמו שכתבנו פי"ז, שם מבאר הטעם משום הכירא ופרסומי מילתא דארבע כוסות דחובה גינהו, ובכנסת הגדולה או"ח סי' תפ"א כותב על דברי הראב"ד: ולפי זה בליל שני מותר לשתות יין, ואפשר כיון דנתיסד המנהג בשביל לילה הראשון לא פליג רבנו בין לילה א' לליל ב' דלא ליתי למטעי, וראה בחק יעקב ופרמ"ג, ויש להעיר לפ"ד בא"י שאינו נוהג רק לילה אחת למה אסרו, ולפי דברי הראב"ד אולי י"ל הטעם שהמחבר בשו"ע לא הזכיר כלל בשם י"א שיטת הרבה הראשונים הנ"ל הסוברים שיש מצוה מן המובחר בכוס חמישי, משום העניים שמספיקים להם רק ד' כוסות של יין מה שחובה, ואם העשירים יעשו ה' משום מצוה מן המובחר יהי זלוול כלפי העניים, ויקפידו שלא הספיקו להם ה' כוסות, כי יחשבו שלא יצאו ידי חובתם כראוי.

24. Rama
R' Moshe Isserles
1520-1572

. הגה וְכַל הַמְשָׁקִין דִּינָן (א) קָיִין (בית יוסף). וְמִי שֶׁהוּא אִיֶּסְטָנִים אוֹ (ב) תָּאֵב הַרְבֵּה לְשָׁתוֹת, יְכוּל לְשָׁתוֹת כּוֹס חֲמִישִׁי (ג) *וַיֹּאמֶר עָלָיו הֲלֵל (ג) הַגְּדוֹל (מרדכי):

25. Ta'amei Ha'Minhagim
Quoting the Gra
1720-1797

תְּקַנָּה טַעַם לְמַנְהַג שְׂמוּנָה כּוֹס חֲמִישִׁי וְקוֹרְאִין אוֹתוֹ (מ) כּוֹס שֶׁל אֱלֹהֵי הַנְּבִיא, מִשּׁוּם דְּאִיכָּא פְּלוּגְתָּא בְּגַמְרָא אִם צְרִיכִין כּוֹס חֲמִישִׁי, וְלֹא אִפְסָקָא הִלְכְתָּא, וְכַשִּׁיבָא אֱלֹהֵי יִתְבָּרַר הַסֶּפֶק, וְעַל כֵּן מוֹזִינִן הַכּוֹס מִסֶּפֶק וְאִין שׁוֹתִין אוֹתוֹ וְקוֹרְאִין אוֹתוֹ כּוֹס שֶׁל אֱלֹהֵי, כִּי בְּבוֹאוֹ יִתְבָּרְרוּ כָּל הַסֶּפְקוֹת וְגַם סֶפֶק זֶה (הַנְּרִיא):

26. Shulchan Aruch HaRav
R' Shneur Zalman of Liadi
1745-1812

הַ וּבִקְצַת מְקוֹמוֹת י' נוֹהֲגִין שְׁלֹא לְנַעוֹל הַחֲדָרִים שִׁישְׁנִים שֵׁם כְּלִיל פֶּסַח כִּי הוּא לֵיל שְׂמוֹרִים לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְדוֹרוֹתָם לְהוֹצִיאֵם מִגְּלוֹת הַזֶּה וְאִם יָבֵא אֱלֹהֵי יִמְצָא פֶּתַח פֶּתוּחַ וְנִצָּא לְקִרְאָתוֹ בְּמַהֲרָה וְאִנּוּ מֵאִמִּינִים בִּזְהָ וְיֵשׁ בְּאִמּוֹנָה זֶה שְׂכָר גְּדוֹל טוֹ וּבְמִקְוֹמוֹת שְׂמֻצוּיִן גְּנָבִים אֵינן לְסַמּוֹךְ עַל הַנֶּס כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאָר בְּסִי' ת"ל"ג (סעיף ל"ב) טוֹ וְנוֹהֲגִין בְּמִדִּינוֹת. אִלּוּ לְמוֹזַג כּוֹס אֶחָד יוֹתֵר מִהַמְּסוּבִין וְקוֹרְיִן אוֹתוֹ כּוֹס שֶׁל אֱלֹהֵי הַנְּבִיא:

ק"ט. סדר ליל-פסח. ובו י"ב סעיפים.

27. Kitzur Shulchan Aruch
R' Shlomo Ganzfried
1804-1886

א. אֲפִּעֵל-פִּי שְׁבַכְל שַׁבַּת וְיוֹם-טוֹב יְכוּלִים לְקַדֵּשׁ וְלֹאֲכֹל מִבְּעוֹד-יוֹם, לְהוֹסִיף מִחֹל עַל הַקּוֹדֵשׁ [ע"י לעיל עו, ב], בְּפֶסַח אֵינּוּ כֵּן. וְהַטַּעַם הוּא, לְפִי שְׂמֻצָּת אֲכִילַת מִצֵּה הִיא דוֹקָא בְּלִילָה, כְּמוֹ קֶרֶב־פֶּסַח, שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ (שְׁמוֹת יב, ח): וְאָכְלוּ אֶת הַבָּשָׂר בַּלַּיְלָה הַזֶּה [וְאֲכִילַת מִצֵּה הוֹקֵשָׁה לְאֲכִילַת קֶרֶב] פֶּסַח, שֶׁנֶּאֱמַר (בְּמִדְבָר ט, יא) עַל מִצְוֹת וּמִרְרוֹרִים יֹאכְלֶהוּ; וְהַקִּידוּשׁ צְרִיךְ לְהִיּוֹת בְּשַׁעַת הָרְאוּיָה לְמִצֵּה]. וְכֵן מִצְוַת "אַרְבַּעַת כּוֹסוֹת" הִיא דוֹקָא בְּלִילָה. וְכִיּוֹן שֶׁגַּם הַכּוֹס שֶׁל קִידוּשׁ הוּא אֶחָד מִן הָאַרְבַּעַת כּוֹסוֹת, לְכֵן אֵינן מְקַדְּשִׁין עַד שִׁיֵּהָא וְדֹאֵי לִילָה. — (א"ח תעב, א טו"ז ומש"ב).

יִלְבַּשׁ אֶת הַקִּיטָל, וְיֵשֵׁב עַל מוֹשְׁבּוֹ, לַעֲשׂוֹת אֶת הַסֵּדֶר. וּמִצְוָה לְחַלֵּק לְתִינּוּקוֹת שְׂקִידִים וְאִגּוּזִים וְכַדּוּמָה, כְּדֵי שִׁירְאוּ שִׁינּוּי וְיִשְׂאֲלוּ; וְעַל-יְדֵיזוֹה יִתְעוֹרְרוּ לְשֹׂאֵל גַּם-כֵּן עַל מִצֵּה וּמִרְרוֹר וְהִסְבִּיחַ. — תִּינּוּק וְתִינּוּקוֹת שֶׁהִגִּיעוּ לְחִינוּךְ, דְּהֵינּוּ שֶׁהֵם יוֹדְעִים מְקִדּוּשַׁת יוֹם-טוֹב וּמִבִּינִים מֵהַ שְׂמִסְפָּרִים מִיִּצְיַאת-מִצְרַיִם, נוֹתְנִים לְכָל אֶחָד מֵהֶם גַּם-כֵּן כּוֹס, שִׁישְׁתָּה מִמֶּנּוּ.

נוֹהֲגִים לְמוֹזַג כּוֹס אֶחָד יוֹתֵר מִן הַמְּסוּבִים וְקוֹרְאִים אוֹתוֹ "כּוֹס שֶׁל אֱלֹהֵי הַנְּבִיא". — (א"ח תעב, טו"ז. ח"י ת"פ, ו).

ב. מִשְׁרָתוֹ אוֹ אֶחָד מִבְּנֵי-בֵיתוֹ יִמּוֹזַג אֶת הַכּוֹס הָרִאשׁוֹן, וְלֹא יִמּוֹזַג הוּא בְּעַצְמוֹ [כְּלוּמַר מִי שְׁקוֹרָא אֶת הַהַגְדָּה], כְּדֵי לְהִרְאוֹת דְּרַךְ-חִירוֹת. וְכֵן בְּכָל פַּעַם שְׂמוּזְגִין כּוֹס, יִמּוֹזַג הֵם וְלֹא הוּא בְּעַצְמוֹ.

28. Professor Yehudah Rosenthal

מתקבל על הדעת לקשר את הכוס המיוחדת אשר שמו לכתחילה על השולחן בפני טעמים אחרים ואשר במשך הזמן קבלה את הכוס של אליהו לא עם אליהו הנביא אשר יבא לתרוץ את הכעיה של הכוס החמריה (הגר"א) כי אם אליהו הנביא המליץ טוב של היהודים ומבשרה של הגאולה. אליהו אשר לבואו חיכה כל יהודי בחיל הפסח. אליהו הנביא מבשר הגאולה היה אישית ריאלית אצל כל העם ובעיקר ציפו לבואו אחרי הטהיטות של שנת ת"ת. גזירות ת"ת והתנועה המשיחית של שבתי צבי הלהיבו את דמיון העם ולרגליהם גברה השפעת הקבלה הלוריאנית (הצפתית) על חיי היהודים. המנהג של כוס של אליהו הוא אחד המנהגים אשר כמו תחת השפעת הזרם המיסטורי החדש בישראל.

This belief is to be found within all Jews, for all are "believers and children of believers." And this is so, regardless of the individual's revealed level of service. For every Jew intrinsically believes in and awaits the coming of *Mashiach* - this belief and anticipation being a Divine command both in the Written and Oral Torah.[169] Moreover, these feelings grow ever stronger as we move closer to the Redemption.

This is why it is specifically in these later generations, when the time for the final Redemption draws closer and the passionate longing for its coming grows stronger, that the custom of pouring a *Kos Shel Eliyahu* has become widespread.

Also, the expression "to pour an additional cup - one more than for those seated," alludes to the fact that *Eliyahu* becomes one of those who are seated at the *Seder* table.

For the belief of the Jewish people on this night - the night when G-d revealed Himself in His full glory, and which finds physical expression in the cup and the wine - is in itself sufficient to unite *Eliyahu* with the partakers of the *Seder*, to the degree that *Eliyahu* himself becomes a *Seder* participant.

29. R' Menachem Mendel Schneerson 1902-1994

30. Haftorah - Shabbos HaGadol

¹⁹ For behold, the day* is coming, burning like an oven, when all the wicked people and all the evildoers will be like straw; and that coming day* will burn them up, says HASHEM, Master of Legions, so that it will not leave them a root or branch. ²⁰ But a sun of righteousness will shine for you who fear My Name, with healing in its rays, and you will go out and flourish like calves [fattered] in the stall. ²¹ And you will trample the wicked, for they will be ashes under the soles of your feet, on that day that I bring about, says HASHEM, Master of Legions. ²² Remember the Torah of Moses My servant,* which I commanded him at Horeb for all of Israel — [its] decrees and [its] statutes.

²³ Behold, I send you Elijah the prophet before the coming of the great and awesome day of HASHEM. ²⁴ And he will turn back [to God] the hearts of fathers with [their] sons and the hearts of sons with their fathers, lest I come and strike the land with utter destruction. **

Behold, * I send you Elijah the prophet before the coming of the great and awesome day of HASHEM.

כי יִהְיֶה הַיּוֹם כִּיָּא בַעַר בְּתַנּוּר וְהָיוּ כָּל-
 וְדָיִם וְכָל-עֵשָׂה רָשָׁעָה לְשֵׁן וְלֹהֵט אַתֶּם הַיּוֹם הַזֶּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת
 אֲשֶׁר לֹא יִעָזֹב לָהֶם שְׂרָשׁ וְעִנְיָ: וּזְרוּחָה לְכֶם יִרְאֵי שְׁמִי שְׁמֵשׁ צְדָקָה
 אֲמַר יְהוָה בְּכַנְפֶיהָ וַיִּצְאָתֶם וּפְשַׁתֶּם כְּעִגְלֵי מִרְבֵּק: וְעִסוּתֶם רְשָׁעִים
 כִּי יִהְיוּ אֶפְרַיִם תַּחַת כַּפּוֹת רַגְלֵיכֶם בַּיּוֹם אֲשֶׁר אָנֹכִי עֹשֶׂה אָמַר יְהוָה
 צְבָאוֹת: וְזָכְרוּ תוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדִּי אֲשֶׁר צִוִּיתִי אוֹתוֹ
 בְּהָרֵב עַל-כָּל-יִשְׂרָאֵל חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים: הִנֵּה אֲנֹכִי שֹׁלֵחַ לְכֶם אֶת
 בְּרִי אֱלִיָּהוּ הַנָּבִיא לְפָנָי בּוֹא יוֹם יְהוָה הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא: וְהָשִׁיב לְבַ-אֲבוֹת עַל-
 בָּנִים וְלֵב בָּנִים עַל-אֲבוֹתָם פֶּן-אֲבֹא וְהִכִּיתִי אֶת-הָאָרֶץ חֲרָם:

הִנֵּה אֲנֹכִי שֹׁלֵחַ לְכֶם אֶת אֱלִיָּהוּ הַנָּבִיא
 לְפָנָי בּוֹא יוֹם יְהוָה הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא:

א ואחר ששתו הכוס השלישי נוהגין לומר שפוך המטר וגו' ולפתוח הדלת כדי לזכור שהוא ליל שמורים ובזכות אמונה זו יבא משיח וישפוך חמתו על הבבלים שחרבו בהמ"ק ועל בני קודם ביאת המשיח יבא אליהו כדכתיב הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני וגו' ולכן המנהג להעמיד עוד כוס נאמצע השולחן וקורין אותו כוסו של אליהו ויש שהיו נוהגים לעמוד מהסיבה ולאמר ברוך הבא והכל לחיווק האמונה כי כך אנו מקיבלים שבניסן נגאלו ובניסן עתידין לגאל כדאיתא בפ"ק דר"ה ולכן בעת גמר הסדר קודם אמירת לא לנו וגו' כי לשמך תן כבוד אנו מתעוררים שיתן כבוד לשמו הגדול יתברך :

31. Aruch HaShulchan R' Yechiel Michel Epstein 1829-1908

¹ Then Ahab told Jezebel everything that Elijah had done and everything about how he had slain all the [false] prophets by the sword. ² So Jezebel sent a messenger to Elijah, saying, "Such may the gods do [to me] and such may they do further . . . * for at this time tomorrow I shall make your soul like the soul of one of them."

³ When he saw [the danger], he arose and fled for his life; he came to Beer-sheba which is in Judah, and left his attendant there. ⁴ He then went a day's journey into the wilderness; he went and sat under a solitary retem tree, and requested for his soul to die. He said, "It is enough! Now, HASHEM, take my soul, for I am no better than my forefathers."*

⁵ He lay down and slept under a solitary retem tree; and behold! — an angel was touching him and said to him, "Get up and eat!" ⁶ He looked up and behold, near his head [were] a coal-baked cake and a cruse of water; he ate and drank, then went back and lay down.

⁷ The angel of HASHEM returned to him a second time, and he touched him and said, "Get up and eat [more], for there is a long way ahead for you." ⁸ So he arose, and ate and drank; he then walked on the strength of that meal for forty days and forty nights, until the Mountain of God, Horeb. ⁹ He arrived there at the cave and spent the night in it; then behold, the word of HASHEM came to him and said to him, "Why are you here, Elijah?"

וַיִּגְד אַחַב לַיְזֵבֵל אֶת כָּל-אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹהֵיו וְאֵת כָּל-
אֲשֶׁר הִרְגָה אֶת-כָּל-הַנְּבִיאִים בְּחָרֶב: וַתִּשְׁלַח אֵיזֹבֵל מִלְאָךְ אֶל-אֱלֹהֵיו
לֵאמֹר כֹּה-יַעֲשׂוּן אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסִפוּן בִּי-כַעַת מִחֵר אֲשִׁים אֶת-נַפְשְׁךָ
כְּנַפֵּשׁ אֶחָד מֵהֵם: וַיֵּרָא וַיִּקָּם וַיִּלֶּךְ אֶל-נַפְשׁוֹ וַיִּבָּא בְּאֵר שֶׁבַע אֲשֶׁר
לְיְהוּדָה וַיִּנְגַח אֶת-נַגְעָרוֹ שָׁם: וְהוּא הִלְךָ בַּמִּדְבָּר דֶּרֶךְ יוֹם וַיָּבֵא וַיֵּשֶׁב
תַּחַת רֵתֶם אַחַת [אֶחָד] וַיִּשְׁאַל אֶת-נַפְשׁוֹ לָמוּת וַיֹּאמֶר רַב עֲתָה
יְהוָה קַח נַפְשִׁי כִּי לֹא-טוֹב אֲנִי מֵאֲבֹתַי: וַיִּשְׁכַּב וַיִּישָׁן תַּחַת רֵתֶם אֶחָד
וְהַנְּהִיחָה מִלְאָךְ נֹגֵעַ בּוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ קוּם אֲכֹל: וַיִּבֹט וְהִנֵּה מִרְאֲשֵׁתָיו עֵגֶת
רֻצְפִים וְצַפְחַת מַיִם וַיֹּאכַל וַיִּשְׁתַּי וַיֵּשֶׁב וַיִּשְׁכַּב: וַיֵּשֶׁב מִלְאָךְ יְהוָה וּשְׁנֵי
וַיִּגַע-בּוֹ וַיֹּאמֶר קוּם אֲכֹל כִּי רַב מִמֶּךָ הַדֶּרֶךְ: וַיִּקָּם וַיִּשְׁתָּה וַיִּלְךָ
בְּכַח הָאֵיזֹבֵל הַהוּא אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה עַד הַר הָאֱלֹהִים
חֶרֶב: וַיִּבֹא-שָׁם אֶל-הַמַּעְרָה וַיִּלֶן שָׁם וְהִנֵּה דְבַר-יְהוָה אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ
מַה-לָּךְ פֹּה אֱלֹהֵיו: וַיֹּ

אמר לו הקב"ה, (אליהו) טוב אתה מאבותיך, עשו בקש את יעקב להרוג, שנאמר יקרבו ימי אבל אבי ואהרגה את יעקב אחי. וברח מלפניו ונמלט, שנאמר וברח יעקב שדה ארם. פרעה בקש להרוג את משה, וברח מלפניו ונמלט, שנאמר וברח משה מפני פרעה. שאול בקש להרוג את דוד, וברח מלפניו ונמלט, שנאמר ודוד ברח וימלט. ללמדך שכל מי שהוא בורח נמלט. עמד אליהו וברח מארץ ישראל ונמלט, שנאמר ויקם ויאכל וישתה. (ושם) נגלה עליו הקב"ה ואמר לו, מה לך פה אליהו קנא קנאתי. אמר לו הקב"ה, לעולם אתה מקנא. קנאת בשטים על גלוי עריות, שנאמר פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן. וכאן אתה מקנא, חייך שאין ישראל עושין ברית מילה עד שאתה רואה בעיניך. מכאן התקינו חכמים שיהיו עושין מושב כבוד למלאך הברית, (שנקרא אליהו ז"ל מלאך הברית), שנאמר ומלאך הברית אשר אתם חפצים הנה בא וגו'. אלהי ישראל יחיש ויביא בחיינו משיח לנחמנו ויחדש לבבנו, שנא' והשיב לב אבות על בנים.

33. Pirkei D'Rebbe Eliezer
Perek 29

The Holy One, blessed be He, said to him: "Art thou better than thy fathers?" Esau sought to slay Jacob, but he fled before him, as it is said, "And Jacob fled into the field of Aram" ([Hos. 12:12](#)). Pharaoh sought to slay Moses, who fled before him and he was saved, as it is said, "Now when Pharaoh heard this thing, he sought to slay Moses. And Moses fled from the face of Pharaoh" ([Ex. 2:15](#)). Saul sought to slay David, who fled before him and was saved, as it is said, "If thou save not thy life to-night, to-morrow thou shalt be slain" ([1 Sam. 19:11](#)). Another text says, "And David fled and escaped" ([1 Sam. 19:18](#)). Learn that everyone, who flees, is saved. Elijah, may he be remembered for good, arose and fled from the land of Israel, and he betook himself to Mount Horeb, as it is said, "And he arose, and did eat and drink" ([1 Kings 19:8](#)). There the Holy One, blessed be He, was revealed unto him, and He said to him: "What doest thou here, Elijah?" ([1 Kings 19:9](#)). He answered Him, saying: "I have been very zealous" ([1 Kings 19:10](#)). (The Holy One, blessed be He, said to him: Thou art always zealous! Thou wast zealous in Shittim on account of the immorality. Because it is said, "Phineas, the son of Eleazar, the son of Aaron the priest, turned my wrath away from the children of Israel, in that he was zealous with my zeal among them" ([Num. 25:11](#)). Here also art thou zealous. By thy life! They shall not observe the covenant of circumcision until thou seest it (done) with thine eyes.

Hence the sages instituted (the custom) that people should have a seat of honour for the Messenger of the Covenant; for Elijah, may he be remembered for good, is called the Messenger of the Covenant, as it is said, "And the messenger of the covenant, whom ye delight in, behold, he cometh" ([Mal. 3:1](#))

35. Sefer Ha'Manhig
R' Avraham HaYarchi
12th c.

ומנה בכמה מקומות שאין נעלץ התדברים שישיג בהן בלילי הפסח, כי
בניסן נאלו ובניסן אנו עתידין לינאל, דכתי ליל שמורתי הוא לילי, לילה
המשומר ובא מששת ימי בראשית ואם יבוא אליהו ימצא הבית פתוח ויצא
לקראתו מהרה ואש מאמצי בזה ובשכר ואת האמנה ינאל בעה"ו במהרה
בימינו אמן, ויש סמך לדבר זה בכתוב פ' הנושא את האשה בירושל' ר"רמיה
מפקד אלבשתי חזקן חפותן אלבשתי דגרסי יכן מסאני ברנלי וחוסרא
בידי רחבוס עלאי סרסא אין אתא משיחא בהא מעתד, ויש באמנה זו שכר
גדול, ובמכילתי, גדולה האמנה לפני מי שאמי והיה העולם, שבשכר
האמנה שהאמינו ישראל שרתה עליהם רוח הקודש ואמרו שירה שני ראמינו
ביי ובמשה עבד, מיד או ישר משה ובני ישראל, ר' נחמיה אמר, כל
המקבל מצוה אחת באמנה כדו הוא שתשרה עליו שכניה או רוח הקודש,
זכן אתה מוצא שלא ירש אברהם אבינו ע"ה העולם הזה והעולם הבא
אלא בשכר אמנה שהאמינו ביי שני והאמינו ביי, וכן אתה מוצא שלא
נאלו אבותי ממצרים אלא בשכר אמנה שהאמינו, שני ראמן העם ונר,
וכן אתה מוצא שאין הגליות עתידות להנאל אלא בשביל אמנה שיאמינו,
שני תשורי מראש אמנה, וכתי וארשתין לי באמנה ונר, במגילת סתרי
מבואר.

34. Gra - R' Eliyahu Kramer of Vilna
1720-1797

שפוך חמתך: אומר כאן בכדי שיהא
שייך אחר זה לומר לא לנו ה' לא לנו כי
הפסיק כאכילה, והטעם שמפסיק את
ההלל שחצי הראשון קאי על גאולה
מצרים וחציה השני קאי על גלותנו
וגאולתנו לעתיד לכן מתחילין בשפוך
חמתך שאין מתרומם קרני הצדיקים עד
שיכלו הפרשעים ולכן מתחילין בשפוך
חמתך ואח"כ אומרים לא לנו.
(סי' הגדה)

36. Shulchan Aruch (oc 480)

י'הללוך' עד מ'לך מהלל בתשפחות', (ו) ושותהו בהספה ה'לא ברבך תחלה (ויכבר נתפאר לעיל
סימן תעד דאנו נוהגין לברך) (ז) וימברך אחריו 'על הגפן'. ואם שותהו בלא הספה, (ח) וצריך לשותות
פעם אחרת בהספה (ט) (ועצו לעיל סימן תעב סעיף ז), 'וימברך לפניו 'בורא פרי הגפן' לפי שהסיח
דעתו מלשותות עוד: הגה ויש אומרים שיש לומר 'שפך חמתך' וכו' קדם 'לא לנו' (ר"ן פרק ע"ט), ולפתח הפתח
(י) פני לזכור שהוא ליל שמורים, ובזכות אמונה זו יבוא משיח וישפך חמתו על העפונים (מהרי"ם), וכן נוהגין.
ויכול לגמור הלל (יא) אף שלא במקום סעודה (רמב"ם והמגיד פ"ח):

ויש אומרים, כי פתיחת הדלת לפני
אמירת, שפוך' הונהגה בתקופות הרדיפות,
שהיו יוצאים לראות אם אין מסור עומד ליד
הדלת ומקשיב לפסוקי הפורענות על הגוים.

37. Hagaddah Shleima
R' Menachem Kasher
1895-1983

38. R' Moshe Alshich

1508-1593

והנה מדי דברי זו כדאי להעתיק דברי האלשיך הקדוש צ"ל בראשית עה"פ ויילר
ה' אשר לכאורה יקשה בצרית מילה שדאי כמה מילות יש בעולם בשעה אחת
וכן כליל הסדר שאליו הנביא בא כלילה זו לכל בית ישראל, דאיך יתכן שיהי' בהרבה
מקומות בשעה אחת, וז"ל האלשיך הק', אור רוחניות שמתחת כנפי השכינה בהתאכל
ממקורה להתלבש באדם אז לא חפרד ממקומה פירוד עצמי כהפרד דבר גשמי כנוטל
קיתון של מים מהים או עפר מן האדמה שיפרד החלק מהכל לגמרי, אך הדבר
הרוחני מתפשט ומשתלשל ולא מחפרד כי הדבר הרוחני לא יעקק ממקורה, כאשר
בענין המלאכים כי הלא הלכו סדומה גבריאאל להפוך את סדום ורפאל להגיל את לוט
ונתעבבו שמה לילה ויום, ולדעת מדר"ר לא עלו למחילתם עד קל"ח שנה שנחאכסן
יעקב בהר המוריה ועלו בשבילו, היתכן יחסרון רגלי המרכבה העליונה בימים ההם,
דהנה מיכאל וגבריאאל ורפאל הן רגלי המרכבה ראשי המחנות וחלילה להאמין כדבר
הזה ומה גם קל"ח שנה, אך אמנם מציאותם ועיקרן נשאר והתפשטותו הוא הבא
בלבד, וההיקש בזה באלוהו ז"ל אשר נמאז בכל צרית מילה הנעשה בישראל ומה יעשה
הוא עם מפוזר ומפורר ובעת אחת ימולו רבים אלה במזרח העולם ואלה במערבו,
אך בזה יתכן כי הדבר הרוחני מתרבה ולא נקצץ חלילה עכ"ל.

בתב בסידור היעב"ץ מכינים כוס גדול וקורין אותו אליהו הנביא, וכן במנהגי חתם
סופר פ"י סעיף י"ב כתב דכוס של אלי' הנביא הי' גבוה משאר כוסות לכבוד
ולתפארת, וכ"כ בדרכי חיים ושלום אות תר"ט, — יש מקומות שהצעה"ב בעצמו
מוזג כוסו של אליהו הנביא ואינו נוהג שררה בכוס זה לכבוד אליהו, ובס' ויגד משה
הוצא כן מס' שית אבות במנהגים אות ס"ו והגדה לקוטי מנהגים והגדה חקל יצחק.

39. Minhag Yisroel Torah

בספר אלף כתב אות קפ"ו העתיק קצת מנהגי הגה"ק מו"ה יהושע מצעלזא זי"ע
בחג הפסח ששמע מאיש אמונים, וז"ל, אלל מיטת הסיבה שלו עמד עוד
כסא עם הסיבה, כסא של אליהו ז"ל כדרך שמכינים לצרית מילה, ולעומתו עמד כל
הלילה כוס של אליהו ז"ל ע"כ.

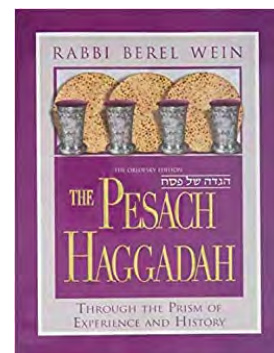
40. Rema (Toras HaOlah 1:6)

השכליות כטו שנאמר (מהלים י"ט) פקודי יי ישרים טשטחי לב . וכבר כתב חכם
אחד שלא טעם שמחה טי' שלא טעם התרת הסיפוק השכליות . ואטרו שם

and a wise man said that someone who has not tasted
the resolution of doubt has not tasted joy

I have often wondered why these particular songs and poems were chosen to be included in the Haggadah. After all, literally hundreds of other poems regarding God's greatness and even regarding the connection of that greatness to Pesach and the Seder could have been included in the Haggadah. These six poems that are part of the Haggadah are all of anonymous authorship. So, why these and not the others? The Rabbis of the *Midrash* have taught us that "everything depends on *mazal*, even as regards the Torah scroll in the Ark." Well, there certainly is an element of *mazal* present here. But perhaps on a more sublime level, the thread running through these poems is their upbeat nature. The Seder should be concluded on a joyous note with a feeling of triumph and satisfaction. These poems assure us that eventually right will prevail and that there will be better times for Israel and all humankind. The message of serene confidence and unmitigated hope that dominates these poetic words gain them permanent entrance into the immortal Pesach Haggadah.

41. R' Beryl Wein
Haggadah

Pesach is all about hope for the future and not merely remembrance of the past. All progress in personal life and human civilization is based upon hope for the future. Only those who hope eventually achieve and accomplish. So, now, at the conclusion of the Seder service, we express our confidence and hope for the future with these songs and poems that speak to our souls and comfort our emotions. This hymn meant not only as a praise of God, but also as a description of our relationship to Pesach, where a spirit of optimism and hope should pervade our holiday celebration.

אָדיר הוּא אֱלֹהִים — *He Is Most Mighty.*

This poem is an alphabetical acrostic of praise to God. Its refrain — יְבֹנֶה בֵּיתוֹ בְּקֶרֶב — is an appeal to God that He should establish the Third and final Temple speedily in our time. It is, however, not only a plea to God but also a statement of our faith and assurance that He will do so. This is in line with the entire thrust of the Haggadah, that even though its main focus is on the past — the Exodus from Egypt — it is also the book that deals with our future and our final redemption. Jewish history is a continuum. The Exodus from Egypt is its starting point but it stretches for thousands of years till our day and will continue till the days of the final redemption of Israel and humankind and even thereafter. As such, the songs about the future such as אָדיר הוּא are an integral part of the Seder service.

It is our firm faith in the hopes for our better future that allows us to celebrate our past glories. If it were not for our future, our past

would have little meaning for us. It is not for naught that most historians are pessimistic about humankind and the future. Because by dealing only with the past and seeing the road of human existence so strewn with folly and evil, it is more than natural to have a jaundiced view of the human race. Yet, by projecting a better future and a hope that humankind can progress morally and socially as well as technologically and economically, a more optimistic view of life and of our future can emerge.

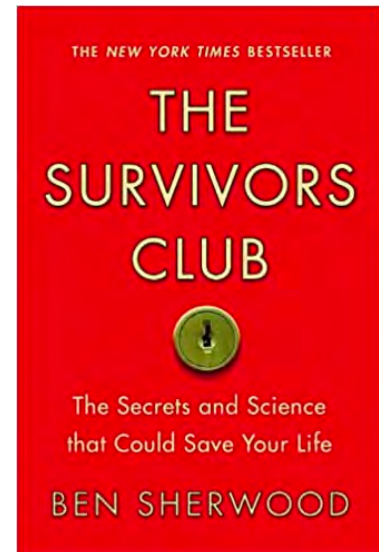
Pesach embodies optimism. It teaches us that even the most vile circumstances — slavery, immorality, paganism, etc. — all can be overcome by human faith and effort and with the help of the Almighty. And that is really the theme of this poem of אָדיר הוּא.

When I started writing this book, I was somewhat skeptical of the role of faith in survival. As I admitted in chapter 3, I've always offered a few prayers during an airplane's takeoff and landing, still I was doubtful of their impact. But as I began to interview survivors around the world, I noticed a remarkable pattern. Overwhelmingly, they shared a belief that God and faith had sustained them through their trials. As many as 75 or 80 percent cited a higher power as an important reason for their survival. Over time, my incredulity proved no match for their conviction. Indeed, I began to feel admiration for their faith and I envied their certitude. Military folks like to joke that there are no atheists in foxholes. When bullets fly, everyone prays. In the trenches of survival, it's the same. Many survivors are true believers. Either they face their crisis with strong faith or they discover it in the crucible. Of course, their beliefs differed in many ways, but they shared a common perspective. God had a plan for them and gave them the strength to overcome. Some, like Anne Hjelle, believe that the Lord actually delivered them to safety. Others maintain that when they were lost or down, God guided them to a better place.

Perhaps the most unexpected spot where I encountered faith was at the Naval Survival Training Institute in Pensacola, Florida. I traveled to the sprawling air station on the Gulf Coast to meet Ray Smith, a guy who knows that the manzanillo or beach apple tree can cause blindness if its poisonous sap gets in your eyes. Smith co-authored the latest edition of *How to Survive on Land and Sea*, an encyclopedia of practical information on what to do if you're stranded in the tropics, desert, mountains, or ocean. He's a genial fellow with a warm North Carolina drawl, dark eyes, and a salt-and-pepper mustache. A paunch protrudes beneath his blue shirt. Once upon a time, Smith says he was an inch taller and twenty-five pounds lighter. As a hard-ass marine drill instructor, he showed young recruits how to kill in hand-to-hand combat. Later in the navy, he spent twenty-seven years on active duty teaching people how to survive. He's seventy now and works as a contractor with the Survival Training Institute. His office is located in a modern glass building on the waterfront of the Pensacola base. Squads of chanting marines jog by in tight formation. I'm hoping Smith will share the tricks of the trade. I begin with a simple question: "What's the secret of survival?" Without hesitating, he answers: "Faith in God."

"Really?" I ask. "Absolutely," he says. "It's a major factor in all survival scenarios." Smith's close friends include some of America's most legendary ex-prisoners of war. Faith is a unifying force in all of their experiences, he says. Indeed, Smith is such a believer that one navy skipper nicknamed him the Chaplain. While editing his survival manual, Smith wanted to start with a verse from Psalm 23: "Yea though I walk through the valley

42. *The Survivors Club* Ben Sherwood

2. How Religion Helps You Live Longer

For Stan Praitnath, survival isn't a complicated equation. There's no need for different variables like age and extent of injuries. God is the only explanation. Everything else is unnecessary, even irrelevant. If you want to grasp the power of religion in survival, consider this extraordinary fact: *People who go to church regularly live around seven years longer than people who don't.* That's right: seven years.* More precisely, if you go to church once a week, your advantage is 6.6 years. If you worship at church *more* than once a week, your edge increases to 7.6 years, a bonus of one additional year. It's well known that factors like gender and race influence how long people live, but who knew that religious attendance makes a significant difference, too?

Dr. Harold G. Koenig of Duke University Medical Center is one of the pioneers in the field of faith and health. As founder and director of the Center for the Study of Religion/Spirituality and Health, he's written more than thirty-five books and three hundred articles on how people's religious beliefs influence their mental and physical well-being. The fancy name for the field—get ready for a mouthful—is psychoneuroimmunology, or PNI. It's the science of how your mind influences your health and how social and psychological factors like religion affect your

immune and nervous systems. Dr. Koenig tells me that he's *not* trying to prove the existence of God or anything else supernatural. He simply wants to understand the impact of faith in the lives of 80 percent of the world's population who are involved in organized religion. That's 5.2 billion souls.*

I ask Dr. Koenig about the stunning seven-year statistic. "That has nothing to do with whether God exists or doesn't, whether prayer works or not," he explains. It's based entirely on the fact that religious attendance produces "psychological, social, and behavioral consequences" that help you live longer. "They would work whether God exists or not as long as people behaved like and believed that God existed," he says. It is not clear whether the particular religion matters, Dr. Koenig adds. More research is needed to determine if the effects are the same for Christianity, Buddhism, Islam, Judaism, or any other creed. However, longer life appears to be correlated with the extent to which your faith is integrated into your daily decisions and actions. People with committed religious beliefs tend to have stronger support systems and more solid relationships; they are more likely to follow teachings that reinforce a healthier lifestyle. In short, observant people usually don't smoke, drink, or engage in risky business.

What about people in survival situations? How does prayer help someone like Anne Hjelle or Stan Praitnath? Dr. Koenig replies that belief is the most powerful survival tool in the world. Faith gives you hope that no matter what you're going through, something good can come of it. It also gives you a sense of meaning and purpose that can help you overcome incredible adversity. Almost anything is possible, Dr. Koenig says, when you believe that God loves you, that He has a plan for your life,

החלק הזה כולל פרשת שמות, ובו פרשת עינוייהם וסבלותיהם של בני ישראל בראשית עלותם כאומה על במת ההיסטוריה העולמית. עלה בגורלו של הספר הנוכחי לצאת לאור בימי דמים ועינויים, ושוב בני ישראל נאנחים תחת סבלותיהם האיומים.

אך נהיה הזמאים לאמת אם נשווה את שברנו בימים אלו, לצער שנצטערו בני ישראל במצרים. הנחש הקדמוני גדל ונתפתח במשך שלושת אלפים שנה. לרשות עמלק ושותפיו עומדים כל כלי המדע להשהית ולהשמיד ולאבד. בחרי-אף וללא שבעה הסתערו פראים, טמאים וזדים על בני עמנו שבאירופה לגדוע אותם מן החיים, כאיש כאשה, כסב כעולל.

אנו, שכדרך גם ניצלנו ממכול-הדמים האירופאי שנשפך על העולם כולו ועל עמנו שבעים ושבעה, נתקיים בנו: „ויקוצו מפני בני ישראל“, אף „וימררו את חייהם“. מגיע ללכותינו הד דברי משה רבנו אוהב ישראל: „למה הרעתה לעם הזה?“ ואזנינו קשובות לתחינת נעים זמירות ישראל: „למה ברחוק תעמוד?“

אין אנו מבינים לדרכי ההשגחה. „כי לא מחשבותי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי“. ואנו תקווה שגם בימינו תתקיים תשובת ה' למשה רבינו: „עתה תראה...“ ונזכה לראות היש-מהר ובקרוב בימינו את ישועת אלהינו, ומי שאמר לעולמו די, יאמר לצרותינו די, והרשעה כעשן תכלה, והשוכן בשמים ירים קרן עמו, ונגיל כפריחת תורתנו הקדושה ובמשוש ארצנו הכנויה בקודש, בשוב ה' את שיבת ציון.

43. *Torah Shleima*
R' Menachem Kasher
1895-1983

44. *Haggadah Shleima*
R' Menachem Kasher

And now, in our own time, when we have been privileged to behold the mercies of the Holy Name, blessed is He, and His salvation over us, in the establishment of the State of Israel, which is the beginning of redemption and salvation from the exile of Edom, even as it is written, “And I shall bring you into the land, the same which I have lifted my hand to give unto Abraham, unto Isaac, and unto Jacob, and I have given it unto you as an inheritance: I am the Eternal”—it is fitting and proper that we observe this pious act, the drinking of the fifth cup, as a form of thanksgiving.... Just as we have been privileged to see the first realization of “And I shall bring them,” so may we be worthy of witnessing the perfect and complete redemption, the coming of the Messiah.”

Mazel Tov

מזל טוב

45. *Email from BRS member
(shared with permission)*

Dear Rabbi Goldberg,

Good news is something we can all use.

I have wonderful news about a new grandson. The baby was born last Thursday, Rosh Chodesh, in Boca Raton, to our younger son, Dani/Chany living here in Boca.

Baby and mother are doing well and everything, B”H, is good and healthy.

Grace and I will not be there . . . in fact, I believe, only Dani, Chany and the Mohel. I do not think our elder son, Mark and our son in-law, Yaron, and any of their sons will be present. We will join via Zoom.

Times are indeed very different, but, at the same time, just this morning Grace and I were imagining what it was like for her parents, in March 1944, hiding in the abandoned warehouse in northern Italy’ mountains when she was born. No heat, no food, hiding from the nazis (deliberately not capitalized), delivered by her grandmother (Rav Shmuel HaLevi Wosner’s mother) and very happy a girl and not a boy. I too have been eternally happy. Yup . . . things are different but much worse back then. The sun rose this morning. The sun will rise tomorrow. The sun will rise forever. The world is not ending and this too shall pass.

Thank you,
Eli and Grace

Sure.

We should all KNOW . . . This is nothing, as we sit in our A/C houses with plenty of food, Internet and iPhones. 75 years ago we had nothing. Except Bitachon and faith.

Eli

46.

Coronavirus News: Recovered New Rochelle COVID-19 patients donating plasma for treatment

Wednesday, April 1, 2020 6:02PM

NEW ROCHELLE, New York (WABC) -- Some of the first residents in the Tri-State Area infected with coronavirus are now stepping up to be the first to help treat others.

Dozens of members of the Young Israel of New Rochelle synagogue have signed up to donate plasma as part of an experimental COVID-19 treatment.

The screenings took place in a mobile facility parked outside of the temple.

A vial of blood was drawn from participants who have previously tested positive for the virus, but have been symptom-free for two weeks. A nasal swab was also taken to confirm they are negative.

Montefiore Health System is developing an experimental treatment using convalescent plasma.

"The idea is you develop beautiful antibodies after you recover," infectious disease specialist Dr. Johanna Daily said. "That's how a vaccine works. You recover, you develop antibodies and that's why you get protected."

Those screened in New Rochelle will be called to donate plasma based on their level of antibodies.

"We have an opportunity to change the treatment and hopefully save thousands of lives," says Tamar Weinberg, who tested positive and had previously been quarantined.

To raise children who are resilient and optimistic, parents can use discussing coronavirus as an opportunity. Here's how to get started.

Stewart Friedman, Alyssa Westring Mar 6, 2020, 9:30 AM

With some schools closing and the [CDC](#) urging school districts across the country to prepare for a coronavirus outbreak, many parents' natural response is to cover up potential danger with false reassurance.

But instead of shielding children from fear, parents can help them both cope and grow in conversations about responding to coronavirus with shared values. If your goal is to raise children who are resilient, optimistic, and tolerant, the coronavirus emergency can serve as an opportunity to lead your children there.

Start by **engaging in a conversation about your values as a family**, reminding your children what your family cares about most, and why. Is it honesty? Trust? Kindness, acceptance? Or justice? Then, use these ideals as a foundation for conversations about the coronavirus. For example, if your family has frequently emphasized the importance of telling the truth, you can explain that you will not hide anything about coronavirus no matter how frightening. Even for young children, this emphasis on shared values provides stability and a sense of psychological safety.

If your kids are frustrated about the cancellation of a social event, trip, or even school, you might emphasize the value that your family places on caring for others. By helping them to reframe these disappointing scenarios as intentional choices to care for the more vulnerable members of our society, they will understand that staying home if they have flu-like symptoms or have been told to do so by their school is aligned with what matters most. Shifting their mindset will protect your children from feeling powerless in the face of the coronavirus.

For older children, parents can **use shared values as a launchpad for more complex and nuanced discussions** about the virus. If your family values embracing diversity, for example, you might initiate a conversation about the importance to you, as a family, of resisting the urge to shun those who may appear to be Asian, even though they may be hearing such condemnation in social media or from classmates. You might point towards historical or even personal examples of prejudice that might help them draw a parallel to the potential harm associated with such stigmas.

Taking a positive tone and using optimistic language can be very powerful. But this does not mean obfuscating or hiding unpleasant truths, which can add to the danger that our children may be in and allow their vivid fears to run wild. Effective leaders always find a way to talk

about the future with some sense of hope. You might have to dig deep, but it's important to find and use optimistic language so children don't feel that they are facing imminent threat nor that you as a family are powerless to affect positive change in the world.

Even if the actions that you, as individuals and as a family, take seem small and mundane, you can discuss them in a conversation about what a better tomorrow could look like.

Talking about why it's important to wash hands more frequently than usual, reinforcing the usual parental harangues about hygiene (toss those tissues, cover your mouth when you cough and your nose when you sneeze). Those "annoying" parental admonitions can take on new meaning if we frame them as important, indeed essential, and empowering steps our children can take to protect themselves, their friends, and their families, to make things better.

Every child is different, of course. But there are universal truths about what children need in order to thrive in uncertain times. Rather than let our own fears and uncertainties dictate our approach to talking about the coronavirus with our children, parents need to act like leaders.

We can't stand idly by hoping that our children won't worry. Instead, we must proactively, consciously, and honestly use our shared values to guide these critical conversations. Even when real-world difficulties impinge upon our children's often insular worlds, we can take the opportunity to teach them how to remain true to what is important to them and to you as a family and how to act accordingly. That's what leaders do to help their people through crises.

Parenting is a leadership challenge. The coronavirus presents another opportunity to rise to it.

The Rebbe's Unusual Word Choice

48.

Chapter 10 of Positivity Bias

By Mendel Kalmenson

The Rebbe's Positivity Bias extended deeply into his habits of speech. In Yiddish, Hebrew, English, and all the other languages he spoke, the Rebbe constantly strove to phrase every teaching, idea, question, reflection, or suggestion in the most uplifting way possible. He would often note a teaching from the Talmud showing how the Torah speaks in a roundabout way to avoid describing even the negative characteristics of non-kosher animals.¹ It is clear from the stories that follow that the Rebbe believed that words matter, and that they should encourage and exalt in all circumstances.

One story that illustrates the Rebbe's practice of positive language is told about the Lag BaOmer parade in Crown Heights:² R. Jacob J. Hecht, the official emcee of the parade, was having a difficult time one year. Leading up to the parade, he had worried that people wouldn't turn out, and that even if they did, they and their children wouldn't be entertained. During the parade, Rabbi Hecht viewed the floats and crowds with a jaded eye, seeing only the flaws and problems. He was anxious and apprehensive when the Rebbe came outside to address the crowd.

All of a sudden Rabbi Hecht noticed things changing for the good. The Rebbe delivered a talk to the children, saluted the soldiers who joined the parade, and admired the well-prepared floats. Perhaps it was the Rebbe's smile, perhaps it was his aura of good will or simply his presence, but Rabbi Hecht felt a sudden feeling of elation and good spirits in that moment.

At the end of the parade, Rabbi Hecht thanked the police, the organizers, and all the parade staff. He turned to the Rebbe and asked if he had enjoyed the event.

"Very much," the Rebbe responded.

Then Rabbi Hecht thanked the Rebbe for the great favor he had done for him personally—for having aroisgeshlept, shlepped or dragged him out of his troubles.

The Rebbe raised his hand in surprise and replied, "Aroisgeshlept? Oifgehoiben! (Schlepped you out? Uplifted!)" To the Rebbe, the idea of dragging him out implied that Rabbi Hecht had been in a bad place and had perhaps left it unwillingly. Whereas to be oifgehoiben, uplifted, suggested that Rabbi Hecht's state simply went from the everyday to much better.

The Big Idea

This seemingly random rephrasing of Rabbi Hecht's words in the midst of a conversation was far from an isolated incident. There are many stories of the Rebbe adjusting someone's language—whether spoken or written—ever so slightly to reflect a more positive predisposition. When taken as a whole, it becomes clear that each of these incidents represents an expression of the Rebbe's general theory and practice of putting thoughts into words: Our language defines us and the world we inhabit; our words can limit or liberate us. Therefore, we need to choose them carefully and consciously.

The idea that words are the medium through which thoughts become things is rooted in centuries of Kabbalistic teachings and based on a metaphysical understanding of the beginning of the Torah in which G-d speaks the world into being. Detailing the many ways in which the Divine cosmogonic power of speech trickles down to human expression is beyond the scope of this present volume. Suffice it to say that a heightened sensitivity to the power of language is a foundational principle that runs through every facet of rabbinic teaching and text—including the Torah, prayers, the binding nature of oaths, and the spiritual and interpersonal repercussions of gossip.

This in-depth understanding of the relationship between our words and our experience is not limited to Kabbalists. According to neuroscientist Andrew Newberg and Professor Mark Robert Waldman, words can actually change your brain. In their book, *Words Can Change Your Brain*, they write, "A single word has the power to influence the expression of genes that regulate physical and emotional stress."

For instance, MRI scans demonstrate that a single negative word can increase the activity in the amygdala, the fear center of the brain. In fact, just seeing a list of negative words for a few seconds will make a highly anxious or depressed person feel even worse, and the more you ruminate on them, the more you can damage key brain structures that regulate memory, feelings, and emotions, further impacting your sleep, appetite, and overall sense of wellbeing. Moreover, if you vocalize your negativity, even more stress chemicals will be released, not only in your brain, but in the listener's brain as well. Both people will experience increased anxiety and irritability,³ undermining potential for mutual cooperation and trust.⁴

Conversely, research indicates that the longer you concentrate on positive words, the more you begin to affect other areas of the brain. For instance, functions in the parietal lobe start to change, which changes your perception of yourself and the

people you interact with. Studies have shown that positive words such as “peace” and “love” can actually alter the expression of genes, strengthening areas in our frontal lobes and promoting the brain’s cognitive functioning.

Over time, the structure of the thalamus, which is the part of the brain that acts as a center for perception, changes in response to your words, thoughts, and feelings, affecting the way in which you perceive yourself, others, and the world. Using the right words can literally transform your reality.

The Rebbe understood this metalinguistic dynamic in a very profound yet practical way. What follows are a number of stories and examples demonstrating this particular aspect of the Rebbe’s Positivity Bias in a wide array of contexts, including casual conversations, public speeches, and written correspondence.

Common Words and Colloquial Phrases

The Rebbe consistently sought to avoid locutions that expressed attitudes of contempt, derision, or negative judgment. Even more strikingly, he would actively rephrase common words and colloquial phrases that many of us speak or write without a second thought.

For instance, he disliked the word *deadline*, with its connection to death, preferring *due date*,⁵ with its connotation of birth. He wouldn’t call a spiritual getaway a *retreat*,⁶ because “retreat” connotes regression and surrender; in the Rebbe’s playbook, there was only one direction: onward and upward. He didn’t “undertake” projects, possibly because he saw a connotation to half-heartedness in the prefix “under” or because he associated the word *undertaker* with death.

Even terms used universally by Jews were subject to the Rebbe’s preference for positive rephrasing. For example, he objected to the label for the Torah portion of *Metzora*, because the word refers to a skin affliction that was associated with negative speech, *lashon hara*. He thought it better to call the section *Parashat Taharah*, purity, after the process it describes, which helps restore ritual purity once the affliction had abated.

Despite the fact that the Rebbe essentially jumpstarted the *baal teshuvah* movement, as discussed in a previous chapter,⁷ he did not like to refer to anyone by this term, which means master of repentance.⁸ He felt it was disparaging to label someone in a way that insinuated they had done something that required atonement.⁹

In an extreme example, the Rebbe didn’t even like to characterize geographical places as far away. When a Chabad rabbi introduced the Rebbe to a donor from East Asia, the Rebbe said to the donor, “You come from a place in the East called the opposite of near.”¹⁰ He also objected to calling Australia a faraway land, preferring to call it “the opposite of close.”¹¹

Each of these examples reveals how seriously the Rebbe took this practice of positive language, applying it even to trivial dimensions of common parlance.

Self-Definition

Obviously, the Rebbe saw great importance in the psychological impact of words. He felt that the way a label or concept was framed linguistically was not only relevant intellectually but had great value in shaping a person’s identity and outlook.

He objected strongly, for example, to the Israeli phrase for hospital, *beit cholim*, which means house of the sick. Why was the hospital not called *beit refuah*—house of healing—he asked? In a letter to Professor Mordechai Shani, director of the Sheba Medical Center in Israel, he wrote,¹² “Even though...this would seem to represent only a semantic change, the term *beit refuah* brings encouragement to the sick; it represents more accurately the goal of the institution...which is to bring about a complete healing. Therefore, why call it by a word that does not suit its intentions?” By changing the way we refer to hospitals, the Rebbe felt that we would strengthen and sanctify health rather than prioritize illness.¹³

When a man from Curaçao described himself as “a small Jew” in a letter to the Rebbe, the Rebbe wrote back¹⁴ that “there is no such thing as a small Jew,” reminding him that the soul of every Jew is “part of G-d.” Therefore, “a Jew must never underestimate his or her tremendous potential.”

Another man came to the Rebbe and said, “Rebbe, something must be wrong with me.” He began to bemoan his spiritual state of being. The Rebbe said, “Just as it’s forbidden to speak disparagingly about someone else, even if one speaks the absolute truth, it’s also forbidden to speak negatively about oneself.”¹⁵ The Rebbe wasn’t accusing the man of a transgression; he was reminding him that the words we say manifest what we’re speaking about. If it doesn’t propel you forward, don’t dwell on it.

The Rebbe suggested to Mrs. Chana Sharfstein, who had written a research paper about the Chasidic community of Crown Heights, that she change her wording from “the hard life of a Chasid” to “the hardships of life.”¹⁶ The Rebbe’s reservation was not so much that she thought the lives of Chasidim were more difficult than those of people in the secular community; rather, it was because the phrase equated life itself with hardship, perhaps precluding joy. Better, the Rebbe thought, to acknowledge that while life does contain hardships, they should not define life as hard in and of itself.

On a more historical and national level, the Rebbe was reluctant to refer to the genocide of European Jews during World War II as the Holocaust, sometimes even referring to it as the so-called Holocaust. The word holocaust comes from the Greek for “completely burned,” and the Rebbe may have objected to feeding the idea that the destruction of six million Jews had any connection to the idea of ritual animal sacrifice in which an animal is completely burned and reduced to ashes. He was opposed to the idea of even tenuously linking animal sacrifice, a holy act, with the murder of six million Jews. The Rebbe vehemently rejected the idea, held by some in the Jewish community, that there was any spiritual meaning or purpose in the genocide or that it was a retribution from G-d, and he wanted his language to reflect this view.¹⁷

The Problem with ‘Inanimate’ Objects

The Rebbe’s incredible sensitivity to language extended even to objects. When a Chabad rabbi brought an armload of lulavim for Sukkot into the Rebbe’s office and asked where to set them down, the Rebbe replied,¹⁸ “Oif di eitzim (on the wood),” referring to the wooden floor. Apparently he did not want to use a word for the surface on which a ritual object was to be laid that denoted something lowly and commonly stepped on.

Before the war, the Rebbe was the editor of *Hatamim*, a scholarly journal published by Chabad, headquartered in Warsaw at that time. During a conversation with the publisher, R. Schneur Zalman Gourary, the Rebbe perplexed him by hinting, rather than saying plainly, that Rabbi Gourary didn’t need to place the title and page number at the top of each page. Then, as now, that information was called a heading or header, but the Rebbe was unwilling to say that he wanted each page “without a head.”¹⁹

A yeshivah student once lent the Rebbe a *sefer* (a book on a Torah topic). After some time had passed, the student approached the Rebbe after prayers one day and asked respectfully, “Rebbe, do you no longer need the *sefer* I lent you?” The Rebbe responded warmly, “When referring to a *sefer*, we don’t use the expression ‘don’t need....’”²⁰

While standing upstairs at Chabad headquarters, the Rebbe once heard one of the *gabba'im* (congregational officials) refer to the downstairs synagogue as “*untten*,” which means “below.” The Rebbe took the time to interject: “We don’t say ‘*untten*’ about a shul.”²¹

The Rebbe even took issue with the term “inanimate.” When he commissioned noted author R. Nissan Mangel to translate the Tanya into English, Rabbi Mangel used the conventional translation, “inanimate,” for the Hebrew word *domeim*. The Rebbe objected, emphasizing that all existence is a continuous flow of G-dly life and energy.²²

One of the major themes of Tanya (in Shaar Hayichud VehaEmunah) is that in truth there is no such thing as something “inanimate,” because everything contains a Divine spark.... The Rebbe edited Rabbi Mangel’s translation, replacing “inanimate” with “silent,” meaning to say that while there is life even in *domeim*, an object in this realm is “silent” about it, concealing the inherent Divine spark it possesses. Rabbi Mangel, still wanting to maintain an elegant style, kept the word *inanimate* and placed the word *silent* nearby in brackets. When the Rebbe edited the translation for the final time, he removed the brackets around “silent” and placed them around “inanimate.”

In that context, the word *inanimate* wasn’t just a misnomer or a technical misuse of a word, it represented something more. The difference between these two words touches on the essence of reality, on its Divine root and makeup. For it is this very spark of living Divinity present in all of Creation to which we pay tribute and respect, and for which we exhibit sensitivity and consideration.

The Opposite Of...

It was common for the Rebbe to avoid negativity in speech by phrasing a condition or quality as “the opposite of” something good, rather than saying something was bad or evil. For example, there were a few occasions when instead of referring to the *yetzer hara*, the evil inclination, the Rebbe said, “The *yetzer* that is the opposite of the *yetzer hatov* (the good inclination).”

Instead of saying that things are getting worse, there were times when the Rebbe would say, in Yiddish, “*Nit-der-seder vert altz shtarker*”—the “opposite-of-order” is getting stronger. Or, “The portion that is not positive (or good) is being strengthened.” The Rebbe would not describe someone whose behavior or spiritual life was declining as regressing or descending; he would use a variation of the blessing, “May you go from strength to strength,” and say that the individual was “going from strength to strength in the opposite direction.”

The Rebbe had many such locutions:

- When he spoke about Jews who treated each other badly, he would say they were behaving with the opposite of *ahavat Yisrael*, love of one’s fellow Jew.²³
- He would refer to an increase in sins against Divine instruction as “the opposite of increase in Torah and mitzvot.”
- Someone who was deceptive was “the opposite of *Yaakov ish tam*”—Jacob, whom the Torah describes as honest.²⁴

- Instead of referring to the malach hamavet, the Angel of Death, he would say, “The opposite of the malach hachayim,” the Angel of Life.²⁵
- A professed non-believer was not an apostate or an atheist to the Rebbe; he was someone expressing an idea opposite of the central Jewish statement of belief in G-d as stated in the Shema.²⁶
- Citing a Talmudic teaching pertaining to Parashat Noach, the Rebbe would refer to a non-kosher animal as an animal that is not pure rather than as an animal that is impure.

There are many other such examples as well. In the Rebbe’s speech and correspondence, hatred was “the opposite of love”;²⁷ lying was “the opposite of truth”;²⁸ curses were “the opposite of blessings”;²⁹ arrogance “the opposite of humility”;³⁰ sadness “the opposite of joy.”³¹ Even death was “the opposite of life”³² in the Rebbe’s vernacular, and the underworld “the opposite of the Garden of Eden.”³³ In this way the Rebbe emphasized the Chasidic idea that evil, hatred, and other negative conditions are not entities in themselves, separate from G-dliness (which is defined as ultimate goodness); rather, they are simply the absence, and therefore the opposite, of good.

Positive Torah

The Rebbe was so committed to the use of positive language that he even refrained from quoting parts of Bible verses that cast aspersions on people.

One example is in the Book of Proverbs. King Solomon says in Proverbs,³⁴ *A fool believes everything, but a clever man understands his course.* The Midrash³⁵ explains that the fool who believes everything refers to none other than Moses; the Sages saw the term for fool (or simpleton) that is used here as a positive. Moses is called this because his approach to G-d involved accepting G-d’s word without questioning.

The Rebbe once quoted this Midrash during a discourse to make a point about this elevated level of unquestioning faith. When the editor sent in the transcript as part of the preparation for publication, he included the full quote from the Midrash: “A fool believes everything, which refers to Moses.” The Rebbe crossed out the word for fool, and rephrased it to read, “The believer of everything is Moses.” He then wrote in the margin, “I intentionally omitted this word.”³⁶ Meaning that even though the Midrash applies the term fool to Moses in a positive way, the Rebbe did not want to use a word that could mean something derogatory in reference to Moses.

In another discourse, the Rebbe quoted Psalms:³⁷ *Difficult in the eyes of the L-rd is the death of His pious ones.* However, in the published discourse, the Rebbe quoted only the first half of the verse, *Difficult in the eyes of the L-rd,* and then wrote “et cetera.”³⁸ He didn’t want to verbalize or print the words *the death of His pious ones*, thus applying his sensitivity to negative words even to the holy words of Psalms.

One of the Thirteen Articles of Faith is the belief in the eventual coming of Moshiach. There is a well-known melody sung to those words. However, when the Rebbe would sing it, he did not say the words, “And even though he may tarry, I await his coming every day.” The Rebbe didn’t want to give any credence or vitality to the possibility that Moshiach’s coming might be delayed.

Abra K’dabra / I Create as I Speak

Not only did the Rebbe believe that our language choices have a psychological impact on people—ourselves included—he also believed that words have the power to affect reality itself. It is no accident that the Hebrew word *davar*, which means “word” and is the root for the Hebrew words for “speak” and “speech,” also means “thing.” As mentioned previously, the relationship between words and things is very close; it can be said that words manifest real things.

The Rebbe barely escaped the Nazi horror in Europe, and lived at a time when words mattered more than ever before. Hitler, may his name be erased, gained power and galvanized the German military and people to commit horrific atrocities with the power of inflammatory words and vitriolic rhetoric. That historical milieu, in which the Rebbe’s sensitivities were formulated, may have reinforced his desire to ensure that every word he or anyone else used was used consciously, compassionately, and carefully.

The Rebbe knew that words not only influence the way we think and how we react, but they also shape us spiritually and even have an impact on reality. That’s why he was so adamant about excising negativity from his own words, and why he modeled a positive approach to speaking with others. This linguistic laser focus did not stem from a vague sense that we should all get along and be nice to one another. The Rebbe had seen firsthand how words can channel raw energy into concrete action. He knew deep down that if the children of G-d were to improve themselves, their language would have to reflect and demonstrate a commitment to that elevation.

How To Tap The Power Of Hope In Weathering The COVID-19 Storm

Forbes

49.

Margie Warrell Contributor

Careers

An internationally acclaimed keynote speaker & bestselling author, grab a copy of Margie's fifth book 'You've Got This! The Life-Changing Power of Trusting Yourself' (Wiley Publishing)

As I type this now, my husband is nearly two weeks in hospital, recovering from COVID-19. And in the time it takes me to assemble these thoughts, several people will have lost their lives to this virus that has tilted this world off its axis and brought so many to their knees.

Needless to say, these are turbulent times. And not just in my world or your world. These are stormy times for people and organizations the world over.

Yet despite our collective hardships and heartaches, disruptions and derailed plans, life is good.

Perhaps that sounds cheesy. Simpleminded. Pollyannaish. At least to some.

However, I refuse to let all that is bad in this moment rob my faith in the goodness of life nor the good which can be found (and made) in even the worst of situations.

It may seem naïve to hold on to hope when life presents so much fodder to relinquish it. Yet no matter how bleak a situation, there is always to hold on to hope and hope is always helpful.

Of course, our brains come programmed with a negativity bias; wired to look for what is not as we'd like and dwell on might only get worse. So in times like these, it's all too easy to succumb to the doomsday prophesies of the skeptics in our midst. But just because we can find an abundance of reasons to forgo hope and justify gloom, doesn't mean we should.

Sure, looking through an optimist's lens may not remove the storm clouds or solve the problems (or end this pandemic.) However, retaining hope that the sun will shine again - that the future ahead is one to look forward to - transforms your relationship to them.

During his time in Auschwitz, Viktor Frankl observed that the deciding factor between those who survived the brutal concentration camps and those who perished came down to hope of future happiness. Those who regarded hope was futile were unable to maintain the inner resolve to go on. Those who refused to succumb to despair found that hope "gave them courage", helping them triumph over their darkest moments.

Of course, as dark as these times are, they're nothing compared to those endured under the Nazi regime. Yet the principal of hope holds just as true. Hope may not alter your present situation, but it will expand your capacity to respond constructively, creatively and courageously. In doing so, it will improve your odds of emerging the other side of it in better shape than you otherwise might.

Which begs the question, how can you maintain your optimism in a time like this? How can you keep feeling hopeful when there seems to be so many reasons to feel hopeless? In the end, it is a choice. For as Frankl wrote in [Man's Search for Meaning](#) (a book for these times), "When we can no longer change a situation, we are challenged to change ourselves."

While our tendency to catastrophize worst case scenarios, turning forecasts into fear-casts, is a self-protection mechanism to help us prepare for ‘the worst,’ we must be vigilant not to abrogate responsibility to do the inner work required to make the best of the situation at hand.

1. Commit to optimism. Daily.

Martin Seligman, author of [Learned Optimism](#) wrote, “Optimists don’t avoid life’s storms, but they weather them better and emerge from them better off.”

So begin each morning, ideally before you even set foot out of your bed, by setting your intention to embody optimism just for today (you can think about tomorrow, tomorrow.) Then as challenges arise, as they inevitably will (even in better times), ask yourself, “*What would I do right now if I had absolute faith everything will be okay?*”

Then stand tall, gently smile like ‘you’ve got this’ and move in whatever direction your answer beckons; as though life truly is rigged in your favour (even if you’re not quite sure how just yet.). Action precedes belief. Speaking and acting with optimism (even when if your hold on it is fragile) trains your brain into reframing problems into opportunities. This becomes a self-reinforcing loop that doesn’t just serve in tough times, it serves you through *all* times.

2. Double-down on gratitude. Dawn and dusk.

There is no more potent tonic for hardships and heartaches than gratitude. Yet we often dwell on all that we don’t have rather than on all that we do. It keeps us living in scarcity, fuelling resentment, self-pity and powerlessness.

Book end your day with writing down ten things you’re grateful for (or get the whole family on board, sharing them at the breakfast and dinner table). Appreciate the everyday things – from the spring sunshine to your ability to read this article (those who suffered through the influenza epidemic of 1918 had none of the means for staying connected that we often take for granted.)

As Lynn Twist, author of *The Soul of Money*, shared in my Live Brave Podcast, “What we appreciate, appreciates.” Intentionally appreciating what you already have in your life, amplifies their presence and helps counter the negative emotions that might otherwise pull you down.

3. Actively seek out the good. Always.

The airwaves are full of bad news. Market woes, mask shortages, rising fatalities. I could go on. I don’t need to.

Yet amid the streams of negative news are countless heartwarming stories of extraordinary acts of kindness, courage and compassion. Of businesses pivoting to manufacture much needed PPE (like the luxury brand Burberry repurposing its trench coat factory to make non-surgical gowns and patient masks, and IKEA transforming their parking lots into drive through testing centers) and competing companies collaborating to help each other survive. Not to mention the uplifting stories of kindhearted people generously helping the vulnerable in their community.

During my last 12 days in quarantine-land, I’ve been overwhelmed with goodness. In the days since my husband’s hospitalization, and my own self-isolation as an infection risk (now there’s something to be grateful for!), friends and people I hardly know have gone out of their way to drop off care baskets, pick up groceries and support me. The worst of times can bring out the best in all of us.

So keep your eyes on the horizon (since ‘this too shall pass’), look for the good where you are right now and proactively seek to be a source of goodness for others. As you do, stand guard on negativity. After all, ships don’t sink because of the water around them, they sink because of the water that gets in.

4. Trust your capacity for life. All of it.

Psychologist William James observed that “Most people live in a restricted circle of their full potential.” It’s because most people, when given the option, err toward shoring up their short term comfort, not risking it. Yet in this moment of collective vulnerability where we face a future mired with uncertainty, we have no choice about sticking to what’s comfortable. It’s why trusting in yourself that you can meet each moment as it arises is crucial to your ability to seize the opportunities it holds and channel your talents toward a future you can look forward to.

Stormy seas introduce us to aspects of our humanity that calm waters never do. As my research for my book *You’ve Got This!* found, it is in our toughest trials when we feel tested to our limits, that we learn the most, grow the most, and discover within ourselves new realms resourcefulness and resilience that may otherwise have lain dormant.

So if you find yourself feeling overwhelmed, anxious or hopeless about your ability to meet the challenges ahead, remember that you’ve had a 100% success rate in surviving your challenges until now. In fact you would not be half the person you are today had you not experienced them.

Yes, hope is a risk we must run.

So choose faith over fear. Choose optimism over pessimism. Choose courage over comfort. Choose hope over despair.

Because not only because the alternative is a recipe for greater suffering, but because hope is the only way we will be able to transform the suffering of this dark hour into a catalyst for the highest good in the lighter, brighter days that will surely follow.

To quote Nelson Mandela:

“May your choices reflect your hopes, not your fears.”

A bestselling author and international speaker on living bravely, Margie’s fifth book *You’ve Got This! The Life-Changing Power of Trusting Yourself* was released on March 30th, 2020.